ORTODOKSİA
AHLÂKÎ VE DİNÎ RESALE

Müdürü mes'ul
MELETİOS LUKAKİS

Mahal idare
Tahta Minare, Vodina Sokağı 42
İstanbul—Fener

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΣΤ'. — ΜΑΡΤΙΟΣ 1941. — ΤΕΥΧΟΣ 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΛΟΓΟΣ ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΣΕΠΤΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩ ΝΑΩ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ 9 ΜΑΡΤΙΟΥ 1941

Ἡ ἀνθρωπότης ἐφωδιάσθη σήμερον μὲ τὰ πλέον ἐπιστημονικά, τὰ πλέον καταχθόνια καὶ καταστρεπτικὰ ὅπλα. Ἡ ἀρχαία πανοπλία παραβαλλομένη πρὸς τὴν σημερινὴν τοιαύτην ἐμφανίζεται μόλις ὡς σκιὰ αὐτῆς. Τὰ ποικιλόμορφα φονικὰ μέσα μεταβάλλουν ὁλοκλήρους περιοχὰς τοῦ πλανήτου μας εἰς κόλασιν πυρός. Μυριάδες ἀνθρωπίνων θυμάτων ρίπτονται καθ' ἑκάστην εἰς τὰς πεπυρακτωμένας ἀγκάλας τοῦ ἀκορέστου Μολὸχ τοῦ πολέμου. Ἡ θεία φωνή, ἡ ὁποία ἠκούσθη ἄλλοτε νὰ ἀντηχῇ ἀνὰ τοὺς θόλους τοῦ μυστηριώδους οὐρανοῦ «φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με», ἐξ ἀφορμῆς τοῦ φόνου τοῦ δικαίου Ἄβελ, ἡ αἱματόβρεκτος αὐτὴ φωνὴ ἀναλυομένη τώρα εἰς μυρίους φθόγγους ἀκαταπαύστως καταβαίνει ἀπὸ τὸν θρόνον τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ παντός. Εἰς τὴν φωνὴν αὐτὴν τοῦ Οὐρανοῦ προστίθενται αἱ γοεραὶ κραυγαὶ τῆς γῆς· θρύμματα ὀβίδων δαιμονιώδους δυνάμεως ἀποσποῦν ἀθῶα βρέφη ἀπὸ τὰς θερμὰς καὶ φιλοστόργους ἀγκάλας τῶν μητέρων των καὶ τὰς

κάμνουν νὰ κλαίουν ἀπαρηγόρητα διὰ τὴν ἄωρον καὶ ἄσπλαγχνον ἀπώλειαν προσφιλῶν ὑπάρξεων. Τοιουτοτρόπως αἱ σημεριναὶ Ραχὴλ ἐν χορῷ ἐπαναλαμβάνουν τὴν κλαυθμηρὰν κραυγὴν τοῦ θρηνωδοῦ Ἱερεμίου. «Φωνὴ ἐν Ραμᾷ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· Ραχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσὶ (Ἱερεμ. ΛΗ΄, 15, Ματθ. β, 18).

Θύελλα λοιπὸν καὶ τυφὼν αἵματος! Ἐν μέσῳ τοιούτου κατακλυσμοῦ, ὅπου ἀποκλειστικῶς κυριαρχεῖ ὁ σίδηρος καὶ ἐπιφανειακῶς θριαμβεύει ἡ βια καὶ ἡ μηχανοκίνητος δύναμις, ἐν μέσῳ, λέγω, τοιούτου πρωτοφανοῦς κατακλυσμοῦ, ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος περὶ νίκης ἀόπλων μαρτύρων, ἀγωνιστῶν τῆς θρησκείας τοῦ Μεγάλου Ἐσταυρωμένου, περὶ θριάμβου ἀνωτέρων ἠθικῶν ἰδανικῶν, περὶ προοδευτικῆς ἀνυψώσεως τῶν λαῶν ἀπὸ ἀπόψεως ἀνθρωπισμοῦ καὶ εὐαγγελικῆς χάριτος; Ὁ σημερινὸς κατακλυσμὸς τοῦ αἵματος ὁσονδήποτε μεγάλος καὶ καταστρεπτικὸς καὶ ἂν ἀποβῇ θὰ παρέλθῃ· τὰ ἀποτελέσματά του θὰ εἶναι ὀδυνηρῶς αἰσθητὰ διὰ πολλὰ ἔτη. Εἰς τὸν ροῦν ὅμως τῶν μακρῶν αἰώνων καὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ὄχι τοῦ ἐφημέρου ἀνθρώπου ἀλλὰ τῆς ἀνθρωπότητος, θὰ ἐμφανισθῇ ὡς μία ὀλιγοχρόνιος μανία, ὡς μία στιγμιαία παρεκτροπὴ ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ «πράου καὶ ταπεινοῦ τῇ καρδίᾳ Ἰησοῦ», ὡς μία τέλος παραφωνία ποὺ δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ νὰ σιγήσουν οἱ αἰώνιοι φθόγγοι τῆς θείας συναυλίας, ἡ ὁποία πανηγυρικῶς ἀπηχεῖ τὴν νίκην τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν θρίαμβον τῶν ὑψίστων ἐκπολιτιστικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡγιασμένε πατριάρχα Μεθόδιε, σὺ πρὸ 1098 ἐτῶν ἐθέσπισας ἐκ συμφώνου μετὰ τῆς εὐσεβοῦς Αὐτοκρατείρας Θεοδώρας τὴν σημερινὴν ἑορτὴν τῆς Ὀρθοδοξίας, ἑορτὴν τοῦ θριάμβου τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς τελικῆς ἐπικρατήσεως τῶν εὐγενεστέρων θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν ἰδανικῶν, προσευχήθητι πρὸς τὸν οὐράνιον πατέρα, «παρ᾽ Οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθή, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον», προσευχήθητι διὰ νὰ μὲ ἐφοδιάσῃ κατὰ τὴν ἱερὰν αὐτὴν στιγμὴν μὲ τὴν πανσθενουργόν του χάριν καὶ κινήσῃ τὴν ἀσθενῆ μου γλῶσσαν πρὸς ἀνάλυσιν μερικῶν στοιχείων τοῦ θριάμβου τούτου καὶ πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων του.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὅταν ἀπέστελλε τοὺς μαθητάς του εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς διὰ τὸ κήρυγμα τῶν μεγάλων καὶ σωτηρίων ἀληθειῶν τῆς θρησκείας του πρωτίστως εἶχεν ὑπ᾽ ὄψιν τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν κατάστασιν τοῦ τότε κόσμου. Τὴν κατάστασιν αὐτὴν τὴν ἐχαρακτήρισε μὲ τὰ ἑξῆς λόγια· «ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων». Τὰ πάντα ἦσαν θεοί, ἐκτὸς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἡ δεισιδαιμονία καὶ ἡ ψυχικὴ κατάπτωσις ἐθεοποίησε καὶ ἀνθρώπους καὶ ἀνθρώ-

πινα πάθη καὶ ἔργα. Ἡ ἀνωτέρα φιλοσοφία κουρασμένη καὶ περιωρισμένη κυρίως εἰς ὀλίγα ἐκλεκτὰ πνεύματα δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας οὐδ᾽ αὐτῶν τῶν ἱδρυτῶν της. Ἡ ἠθικὴ κατάστασις ἦτο ἀνάλογος. Ὁ δεῖνα ἰσχυρὸς Ρωμαῖος πατρίκιος ἔσφαζε τὸν δοῦλόν του ἁπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ ἴδῃ πῶς χύνεται τὸ ἀνθρώπινον αἷμα, διὰ νὰ εὐχαριστηθῇ δλδ. εἰς βάρος τῆς ζωῆς ἑνὸς ὁμοίου του. Ἡ κατάπτωσις τῶν χαρακτήρων καὶ ἡ περιφρόνησις πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀνθρωπιστικὰ ἰδανικὰ ἦτο γενική. Εἰς τοιοῦτον περιβάλλον ἐστάλησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου. Τὰ πρόβατα, οἱ ἀγράμματοι ἐκήρυξαν πανταχοῦ τὸν θεῖον λόγον. Ἐκήρυξαν τὴν πίστιν πρὸς τὸν Παντοδύναμον θεόν, τὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεάνθρωπον Ἰησοῦν, τὴν πίστιν εἰς τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωήν. Ἐκήρυξαν τὴν ἀγάπην πρὸς πάντας καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς. Ἐδίδαξαν τὴν ἀλήθειαν τὴν δικαιοσύνην, τὴν χρηστότητα, τὴν ἀνεξικακίαν. Διὰ τὴν ἔξοχον αὐτὴν διδασκαλίαν, τὴν ὁποίαν διετύπωσαν κατὰ τὸν ἁπλούστερον τρόπον, ἐδιώχθησαν, «ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν στόματι μαχαίρας ἀπέθανον, περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασι, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι», καθὼς τόσον παραστατικὰ ἐκφράζει τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς πραγματικότητος τὸ σημερινὸν ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα. Εἰς τὰς κατάρας ἀπήντων μὲ εὐχάς· εἰς τὰς ὕβρεις καὶ τὰς κακολογίας μὲ εὐλογίας· εἰς τὰ δεινοπαθήματα καὶ τὰς βασάνους μὲ τὴν ἀκούραστον ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν καὶ μὲ τὴν πολὺ συγκινητικὴν συγγνώμην. Ὁ πρῶτος μάρτυς, ὁ Ἀρχιδιάκονος Στέφανος, ἐλιθοβολήθη ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας του. Ὅταν οἱ τελευταῖοι λίθοι κατέφερον τὸ θανάσιμον πλῆγμα καὶ ἡ ψυχή του περιΐπτατο περὶ τὰ χείλη του, περισυνέλεξε τὰς τελευταίας δυνάμεις του διὰ νὰ προφέρῃ τὰς φράσεις· «Κύριε, δέξαι τὸ πνεῦμά μου· Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην» (Πράξ. ζ. 60). Ἐμιμήθη τὸν Ἐσταυρωμένον τοῦ Γολγοθᾶ, ὁ ὁ ὁποῖος ἀφῆκε διὰ τοὺς σταυρωτάς του τὴν φωνήν· «πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι.» Οἱ ἀπόστολοι, οἱ μάρτυρες συρόμενοι ἐνώπιον τῶν διωκτῶν των ἡγεμόνων ἐφιλοσόφουν, ἀπελογοῦντο μὲ δύναμιν καὶ πειστικότητα τοιαύτην ὥστε πολλὰς φορὰς ἔφερον εἰς δύσκολον θέσιν τοὺς ἀδίκους κριτάς των. Ὁδηγούμενοι εἰς τὰ μαρτύρια, ἢ εἰς τὴν καιομένην ἄσβεστον, ἢ εἰς τὰς οὐρανομήκεις φλόγας, ἢ εἰς τὰ πεπυρακτωμένα σίδηρα, ἢ εἰς τὰ ἠκονημένα ξίφη ἐδείκνυον τόλμην, ψυχραιμίαν καὶ χαράν· πρὸ αὐτοῦ τοῦ ἐκπληκτικοῦ θεάματος ἐνίοτε καὶ οἱ δήμιοι συγκινούμενοι ἄφηνον τὸ ξίφος καὶ ἔσπευδον νὰ περάσουν εἰς τὰς τάξεις τῶν βασανιζομένων μαρτύρων. Μάρτυρες καὶ δήμιοι ποὺ ἐζήλευον τὴν τύχην τῶν μαρτύρων ἔψαλλον· «τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ;

θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; Ἐν πᾶσι τούτοις ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς Χριστοῦ. Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ (Ρωμ. η΄, 35. 37. 38. 39). Καὶ οἱ διωκόμενοι ἐθριάμβευον, οἱ ἄοπλοι ἀφώπλιζον τοὺς ὡπλισμένους, οἱ ἄσοφοι κατέβαλλον τοὺς σοφούς, οἱ ἁλιεῖς ἰχθύων ἀνεδεικνύοντο ἁλιεῖς ἀνθρώπων. «Τίς εἶδε, τίς ἤκουσε, ἔλεγεν ὁ θεῖος Χρυσόστομος, φόνον στέφανον φέροντα καὶ σφαγὴν νίκην ἐργαζομένην καὶ τοσούτῳ τὸ στρατόπεδον λαμπρότερον γινόμενον, ὅσῳ πλείους οἱ σφαττόμενοι παρὰ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο; Οἱ μάρτυρες καὶ ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ χριστιανοὶ διὰ τῶν ἔργων, διὰ τοῦ ἀνωτέρου ἠθικοῦ βίου «οὐράνωσαν τὴν γῆν» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ὑμνογράφου. Εὐτυχὴς ἡ Ἐκκλησία μας, ἔγραφεν ὁ κατὰ τὸ ἔτος 258 μαρτυρήσας ἐπίσκοπος Καρχηδόνος Κυπριανός, ἡ τόσον δοξασθεῖσα μὲ τὸ λαμπρὸν αἷμα τῶν μαρτύρων. Τὰ ἅγια ἔργα τῶν χριστιανῶν τὴν κάμνουν λευκήν, τὸ δὲ αἷμα τῶν μαρτύρων κοκκίνην. Δὲν ἐλλείπουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ οὔτε τὰ κρίνα οὔτε τὰ ρόδα (ἐπιστολὴ 60). Τὰ ρόδα αὐτὰ καὶ τὰ κρίνα ὑπερίσχυσαν καὶ θὰ ὑπερισχύουν, ἀδελφοὶ χιστιανοί, παρὰ τὰ σμήνη τῶν ἀκανθῶν καὶ τῶν δηλητηριωδῶν βοτάνων ποὺ παρεμβάλλουν οἱ διῶκται τῶν εὐγενεστέρων ἰδανικῶν. Ἰσχυρότεροι ὅλων εἶναι ὅσοι ἔχουν τὰ βάθη τῆς ἐσωτερικῆς των ὑπάρξεως πλημμυρισμένα ἀπὸ ἀνώτερα αἰσθήματα ἀπὸ «ἀγάλματα θεῖα καὶ χρυσᾶ καὶ πάγκαλα καὶ θαυμαστὰ,» καθὼς ἀπεκάλεσε τὰς ἀνωτέρας ἀρετὰς ὁ θεῖος Πλάτων. Τὸ ἐλατήριον τὸ ἀνώτατον πάντων εἶναι ἡ πίστις· ἡ πίστις ποὺ μετατοπίζει καὶ βουνὰ καθιστᾷ τοὺς ἀγωνιστάς, τοὺς μάρτυρας ἀκαταβλήτους.

Ὁ γενναῖος καὶ εὐσεβὴς Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Ἡράκλειος κατὰ τὸ 626 ὅτε ἡ πόλις ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν Περσῶν τοῦ Χοσρόου καὶ τῶν Ἀβάρων—λαοῦ σλαβικῆς φυλῆς—εἶχεν ἀναχωρήση μὲ στρατὸν πρὸς τὰς ἀνατολικωτέρας ἐπαρχίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ νὰ πλήξῃ τὸν ἐχθρὸν εἰς αὐτὰς τὰς βάσεις τῆς ἐξορμήσεώς του. Ὁ Ἡράκλειος καλῶς προητοιμάσθη, ἀλλὰ τὴν νίκην ἀνέθηκε καὶ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας. Τὴν δύναμιν τῶν θρησκευτικῶν του αἰσθημάτων ἠθέλησε νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς τὰ φιλόχριστα στρατεύματά του. Μὲ μικρὰν εἰκόνα τῆς ἀχειροποιήτου εἰς τὰς χεῖρας ἔκαμε πρὸς τὸν στρατὸν θαυμάσιον χριστιανικὸν κήρυγμα. «Θαρροῦμεν, εἶπε μεταξὺ ἄλλων, εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ὅτι πάντα τὰ καθ' ἡμᾶς πρὸς τὴν ἀγαθότητα αὐτῶν ἔχουσι διοικῆσαι". Εἰς τὸ τέλος

τοῦ κηρύγματος πολλοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται ἀπήντησαν· "ὤξυναν οἱ λόγοι σου τὰ ξίφη ἡμῶν καὶ ἔμψυχα ταῦτα εἰργάσαντο." Τὰ λόγια σου ἀκόνησαν τὰς λόγχας μας καὶ τὰς ἔδωκαν ψυχήν, ζωήν. Τὴν ψυχὴν αὐτὴν τὴν δίδει ἡ πίστις εἰς εὐγενῆ ἰδανικὰ καὶ ἡ πίστις εἰς τὸν Θεόν. Αὐτὴ εἶνε ἡ ψυχὴ ἡ ἀπαραίτητος εἰς τὸν ἀγωνιστήν. Τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ ἀγωνιστής, ἐδίδασκε καὶ ὁ Θεῖος Χρυσόστομος, ἐὰν δὲν διεγερθῇ ὁ θυμὸς τῆς ψυχῆς του. "Δεῖ γὰρ αὐτὸν ἔνδοθεν πρότερον ὁπλίζειν καὶ τότε ἔξωθεν (Ὁμιλία ΚΓ΄ εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίας ἐπιστολήν). Καὶ ὁ προφητάναξ Δαυῒδ ποὺ ἐφόνευσε τὸν ὑπερήφανον γίγαντα Γολιάθ, ὁρμώμενος ἀπὸ τὰς ἰδίας ἀρχὰς ἔψαλλε τὴν ἀνωτέραν ἰσχὺν τῶν ἠθικῶν δυνάμεων καὶ τῆς πεποιθήσεως εἰς τὸ θεῖον." Οὐ σωθήσεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν αὐτοῦ, οὐδὲ γίγας σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ (ψαλμ. λβ΄ 16). Ὁ δὲ υἱός του Σολομὼν ἀναλύων τὴν σκέψιν τοῦ πατρός του ἔλεγε· "δικαιοσύνη ὑψοῖ ἔθνη, ἐλαττονοῦσι δὲ φυλὰς ἁμαρτίαι (παροιμ ιθ΄, 21).

Ἡ δικαιοσύνη τοῦ ἀγῶνος τοῦ Ἡρακλείου ἔστεψε μὲ νίκην τὰ ὅπλα του. Τὴν νίκην αὐτήν, ὡς νίκην τῶν ὑψηλῶν χριστιανικῶν ἰδανικῶν ἀνήγγειλε, καθὼς ἀναφέρει τὸ λεγόμενον πασχάλιον χρονικὸν ὡς ἑξῆς· "ἔπεσεν ὁ ὑπερήφανος καὶ θεομάχος Χοσρόης... καὶ ἐξωλοθρεύθη ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ ὁ ὑπεραιρόμενος καὶ λαλήσας ἀδικίαν ἐν ὑπερηφανείᾳ καὶ ἐξουδενώσει κατὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τῆς ἀχράντου μητρὸς αὐτοῦ... ἀειπαρθένου Μαρίας". Καὶ ὁ βαθὺς ποιητὴς Αἰσχύλος τὰ ἴδια ἔλεγε διὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν τῆς ἐποχῆς του μεγάλην καὶ ὁριστικὴν ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι νίκην τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ὁ βασιλεύς τῶν Περσῶν εἶχε πέσει θῦμα τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς ἀγριότητός του. "Νεκρῶν δὲ θῖνες,... λέγει ὁ Αἰσχύλος ἄφωνα σημανοῦσιν ὄμμασι βροτῶν ὡς οὐχ ὑπέρφευ θνητὸν ὄντα δεῖ φρονεῖν. Ὕβρις γὰρ ἐξανθοῦσ' ἐκάρπωσε στάχυν ἄτης, ὅθεν πάγκλαυστον ἐξαμᾷ θέρος" (Πέρσαι σ. 800 κ. ἑ.)

Ἡ δύναμις τῆς πίστεως, ἡ ἰσχὺς τῶν μεγάλων καὶ εὐγενῶν ἰδανικῶν θὰ ὁδηγῇ πάντοτε ἀργὰ ἢ γρήγορα εἰς τόν τελικὸν θρίαμβον. Αὐτὸς ὁ θρίαμβος ψάλλεται σήμερον εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ συγχρόνως καὶ εἰς τὸν οὐρανόν. « Αὕτη ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν ».

Παναγιώτατε Δέσποτα, ὕψωσον τὸ ὄμμα τῆς διανοίας σου καὶ ἴδε τὸν χορὸν τῶν προκατόχων σου καὶ τῶν ἱεραρχῶν καὶ ἄλλων κληρικῶν ποὺ περιΐπτανται πέριξ τῆς πατριαρχικῆς σου μορφῆς. Πρωτίστως ἐμφανίζονται αἱ ψυχαὶ τοῦ ἡγιασμένου πατριάρχου Μεθοδίου καὶ τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν τῆς με-

Ο ΕΝ ΦΑΝΑΡΙΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΚΑΙ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Γεωργίου μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν ἠρειπωμένων κελλίων, οὖσα ἀρχικῶς σμικροτάτη, χθαμαλὴ καὶ πενιχρά, ἔχρῃζεν ἀμέσου ἐπισκευῆς ἵνα δυνηθῇ πως καὶ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς πρώτας τοὐλάχιστον ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐπισκευὴ αὕτη ἐγένετο. Ἀργότερον καὶ κατὰ καιροὺς διαφόρους ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλαι ἐπισκευαὶ καὶ ἀνακαινίσεις καὶ μάλιστα καὶ προσθῆκαι εἰς τρόπον ὥστε ὁ ναὸς καὶ ὁ οἶκος νὰ φθάσωσιν εἰς ὅ σημεῖον παραστάσεως καὶ ἐμφανίσεως εὕρηται σήμερον τὸ πατριαρχεῖον. Ἀνακαινισταὶ τούτου ὑπῆρξαν ὡρισμένοι πατριάρχαι, οἱ κάτωθι:

1) Ματθαῖος Β΄. (τὸ β΄., Ἀπρίλιος 1598—Φεβρ. 1602).

Οὗτος προέβη εἰς ἐπισκευήν τινα πρόχειρον καὶ ἀνακαίνισιν πρὸ παντὸς τῶν κελλίων. Ὅτι προϋπῆρχον τοιαῦτα, καταφαίνεται ἐκ τοῦ ἐπακολουθήσαντος κατὰ Μάϊον 1603 καὶ ἀνωτέρω μνημονευθέντος γράμματος Ραφαὴλ Β΄, ἔνθα ὁ λόγος ὄχι περὶ ***ἐξ ὑπαρχῆς οἰκοδομήσεως*** ἀλλὰ περὶ ***ἀνακαινίσεως*** (ἄρα προϋπαρξάντων) κελλίων. «Ἐπειδὴ πατριαρχεῖον οὐκ ἦν καὶ ἐν αὐτῷ κελλία οὐχ εὑρίσκοντο ὥστε ἀναπαύεσθαι τοῖς προσερχομένους ἀρχιερεῖς, καὶ νῦν προνοίᾳ Θεοῦ καὶ εὐδοκίᾳ καὶ πατριαρχεῖον ἐγένετο καὶ ὠνομάσθη ὁ θεῖος ναὸς τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, ὁ ἐν τῷ Διπλοφαναρίῳ, καὶ ***κελλία***

γάλης Ἐκκλησίας οἱ ὁποῖοι ἀφ' οὗ ἐτέλεσαν ἑσπερινὸν καὶ παννυχίδα εἰς τὸν ἱερὸν ναῶν τῶν Βλαχερνῶν κατὰ τὴν τότε τάξιν, ἐβάδιζον πρὸς τὸν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας διὰ νὰ τελέσουν τὴν λειτουργίαν τὴν ὁποίαν καὶ σὺ τελεῖς σήμερον. ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ θριάμβου τῆς χριστιανικῆς πίστεως μετὰ τῆς χορείας τῶν περὶ σὲ Μητροπολιτῶν. Ψάλλουν ὅλοι τὸν ὕμνον τῆς νίκης καὶ τὸν ἁρμονικὸν συνδιασμὸν τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, τῆς δικαιοσύτης καὶ τῆς εἰρήνης. «Ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν».

Κράτει σφιγτά, Παναγιώτατε, τὸ ἄφθαρτον λάβαρον τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν μεγάλων παραδόσεων τῆς Ὀρθοδοξίας· εἰς τὸ ὁποῖον τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἀτενίζουν καὶ τὰ πνεύματτα ἡγιασμένων προκατόχων σου ἐκ τῶν ὁποίων μερικοὶ τὸ ἔβαψαν καὶ μὲ τὸ τίμιόν των αἷμα. Ψάλλε μαζί των Παναγιώτατε τὸ «παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ ἔσται θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν».

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ἱκανὰ ἀνεκαινίσθησαν ἐν αὐτῷ εἰς παντοίαν ἀνάπαυσιν.....». Βαθυτέρα ἀνάλυσις τοῦ πατριαρχικοῦ τούτου γράμματος καταλήγει εἰς τὸ ἑξῆς: προηγουμένως, δηλ. εὐθὺς μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς Παμμακαρίστου (Φεβρ. 1587), πατριαρχεῖον δὲν ὑπῆρχε· ὑπῆρχε μόνον προσωρινή τις πατριαρχικὴ διαμονὴ καὶ ἐγκατάστασις (Βλάχσεράγιον καὶ Ξυλόπορτα) μὴ ἐξαρκοῦσα εἰς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συγκέντρωσιν καὶ τῆς πατριαρ. αὐλῆς, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον εἰς φιλοξενίαν καὶ ἀνάπαυσιν τῶν εἰς βασιλεύουσαν καταφθανόντων ἑκάστοτε ἀρχιερέων. ***Νῦν*** ὅμως, δηλ. ***ἀπό τινων ἐτῶν***—συνεπῶς ὄχι ἐπὶ Ραφαὴλ Β΄, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν ἤδη ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἀπό τινων ἐτῶν ἦτο μεταβεβλημένος εἰς πατριαρχεῖον—ἔχει ἀποκτηθῆ τοιοῦτον καὶ ἔχουσιν ἀνακαινισθῆ ἐν αὐτῷ κελλία, ἱκανοποιοῦντα καὶ τὰς ἀπέναντι τῶν ἀρχιερέων ἀνάγκας τῆς 'Εκκλησίας, διὸ καὶ ἐθεωρήθη σκόπιμον, κατὰ τὸ ἐν λόγον ἔγγραφον, ὅπως οἱ ἐνδημοῦντες ἀρχιερεῖς παραμένωσιν ἐν αὐτοῖς. Ἡ μεσολάβησις τοῦ ὀνόματος τοῦ Ραφαὴλ Β΄. οὐδόλως κλονίζει τὴν ἄποψιν ἡμῶν περὶ Ματθαίου Β΄, ὡς ἀνακαινιστοῦ. Ὡρισμένως ἐπ αὐτοῦ ἤρξατο καὶ πιθανώτατα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀπεπερατώθη ἡ ἀνακαίνισις, ἐπὶ δὲ τοῦ Ραφαὴλ Β΄. ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις περὶ διαμονῆς τῶν ἀρχιερέων ἐν τοῖς κελλίοις.([27])

2) Τιμόθεος Β΄. (ἀρχὰς Ν/βρίου 1612—3 Σ/βρίου 1620).

'Αναφέρεται ἀνοικοδομήσας τῷ 1614 καὶ ἐπαυξήσας τὸν ναόν, «τὸν ὁποῖον καὶ εἰς τιμὴν τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας νὰ τιμᾶται ἐθέσπισεν, εἰς μνήμην δηλαδὴ τοῦ ἐν τῷ προτέρῳ πατριαρχείῳ ναοῦ τῆς Παμμακαρίστου», ἐντειχισθέντος ἔμπροσθεν τῆς πύλης καὶ σχετικοῦ ἐπιγράμματος, καθὰ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐσημειώσαμεν.([28])

***

Σημείωσις α΄. Τῇ 20 'Οκτωβρίου 1652 ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ πατριάρχης 'Αντιοχείας Μακάριος παραμείνας ἐν αὐτῇ μέχρι τῆς 7 'Ιανουαρίου 1653. Περιγράφων τὰ τοῦ ταξειδίου τούτου ὁ συνοδεύων

---

27) ***Κωνστάντιος Α΄.*** ('Ελάσσονες συγγραφαί κλπ. σ. 345), ***Σ. Βουτυρᾶς*** (Λεξικὸν Γ΄. ὡς ἀνωτ. σ. 1003), ***Μ. Χαμουδόπουλος*** ('Εκκλ. 'Αλ. Β΄. 779), Μ. Ἡρακλείας ***Φιλ. Βαφειάδης*** (ἐκκλ, ἱστ. Γβ΄. σ. 216) καὶ ὁ Μ. ***Ἡλιουπ. Γεννάδιος*** (Φωτ. βιβλ. Α΄. 6 σημ. 10) φρονοῦσιν ὅτι Ραφαὴλ Β΄. ὑπῆρξεν ὁ κτίσας τὰ κελλία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν κ. ***Γεδεὼν*** (χρονικὰ κλπ. σ. 84) ὑποστηρίζοντα ὅτι Νεόφυτος Β΄. ἦτο ὁ ἐπιδιορθώσας αὐτά. Ὁ *N. Jorga* (Byzanc κλπ. σ. 131—2) σημειοῖ ὅτι ἀναλώμασι τοῦ ἡγεμόνος Μολδαβίας Ἱερεμίου ἐγένετο ἡ ἐπισκευή. Ὅρα καὶ σχετικὰ ἐν ***'Ορθοδοξίᾳ*** ΙΕ΄. 315.

28) ***Μελετίου 'Αθηνῶν*** ἐκκλ. ἱστ.Γ΄. σ.429— ***Κωνσταντίου*** ἐλάσσονες κλπ. σ. 346— ***Μαθᾶ*** κλπ. σ'188—***Ὑψηλ.*** σ.129— ***'Εκκλ. 'Αλ.*** Α΄.76 — ***Φ. Βαφειάδου*** ὡς ἀνωτ. σ. 217— ***Γεδεὼν*** χρονικὰ κλπ. σ. 85— ***Σωτηρίου*** κειμήλια κλπ. σ. 12— ***'Ορθοδοξία*** ΙΔ΄. 303.— ***Βουτυρᾶ*** ὡς ἀνωτ. σ' 1004.— ***Κούμα*** ὡς ἀνωτ.Ζ΄. 440.

αὐτὸν διάκονος Παῦλος ἀφιέρωσε καὶ σελίδας τινὰς σχετικὰς πρὸς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν καὶ οἶκον, τὰς ὁποίας ἐν μεταφράσει μεταφέρομεν ἐνταῦθα, ἵνα ἔχωμεν ἰδέαν τινὰ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πατριαρχείου (ναοῦ καὶ οἴκου) κατὰ τὰ μέσα τοῦ ιζ΄. αἰῶνος.(29)

« Τὸ μέγαρον καὶ τὸ διβάνιον τοῦ πατριάρχου εἶνε ἐκτισμένον ἐπὶ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἔξω τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ· ἐκεῖθεν ἡ θέα ἐκτείνεται πρὸς τὸν Γαλατᾶν, τὸ Σκούταρι, τὸν Μαρμαρὰν κτλ. Εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα ὑπάρχει μία ***μυστικὴ θύρα,*** διὰ τῆς ὁποίας γίνεται ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ***μοναστήριον τῆς 'Αναστάσεως***. Μεταξὺ τοῦ μεγάρου τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ μοναστηρίου εὕρηται ἡ πύλη τῆς πόλεως, ***ἡ τοῦ ἐσωτερικοῦ τείχους.*** 'Επειδὴ κατὰ συνήθειαν κλείοντες τὰς πύλας τῆς πόλεως τὴν ἑσπέραν φέρουσι τὰς κλεῖδας εἰς τὸν ἀγᾶν τῶν γενιτσάρων καὶ ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως δὲν ἀνοίγουσιν αὐτὰς μέχρι τῆς ἑπομένης πρωΐας, διὰ τοῦτο ἐνίοτε ἐκρούομεν τὴν ***ἰδιωτικὴν αὐτὴν θύραν*** καὶ δι' αὐτῆς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ἐκκλησίαν. (30)

῎Εμπροσθεν τοῦ ναοῦ ὑπάρχει αὐλή. Εἰς τὸ βόρειον μέρος ὑπάρχει σειρὰ στοῶν, ὅπου διαμένουσιν οἱ γραμματεῖς τοῦ πατριάρχου, καὶ ἀπέναντι τοῦ ναοῦ ἄλλη στοά, ἀπὸ τῆς ὁποίας διὰ μιᾶς κλίμακος κατερχόμεθα εἰς τὸ κτίριον.

῾Ο ναὸς ἔχει τὴν συνήθη μορφὴν τῶν λεγομένων καθολικῶν ναῶν, τρεῖς ναῦς, ἑκάστην μετὰ θόλου. ῎Εχει καὶ δεύτερον ὄροφον ἐπὶ τῆς βορείου στοᾶς· ἐκεῖ ἵστανται αἱ γυναῖκες, εἰσερχόμεναι διὰ θύρας τινὸς ἐξωτερικῆς, εὑρισκομένης πρὸς τὸ μέρος τῆς ὁδοῦ. ῾Ο ναὸς ἔχει τρεῖς ἁψῖδας καὶ εἶνε πολὺ εὐρὺς.

Τὰ ἀναλόγια τοῦ χοροῦ σχηματίζουσι δύο ἴσας σειρὰς στασιδίων ἀρχομένας ἀπὸ τοῦ ἱ. βήματος καὶ διηκούσας μέχρι τῆς μεγάλης θύρας. ῎Οπισθεν τῶν ἀναλογίων ὑπάρχουσιν ἄλλαι σειραὶ στασιδίων ὡς καὶ κατὰ μῆκος τῶν τοίχων.

῾Ο θρόνος τοῦ πατριάρχου εὕρηται εἰς τὸ μέσον τῶν στασιδίων, δεξιά· εἶναι πολὺ ὑψωμένος, μετὰ βαθμίδων. Εἶνε ἔργον ἀξιοσημείωτον. 'Απέναντι ὑπάρχει θρόνος, ὀλιγώτερον ὑψηλός, διὰ τοὺς ξένους πατριάρχας.

29) *S. Pétridès*, l'église Patriarcale et le Patriarcat ἐν *Echos d'Orient* τόμ. IV σ. 44 ἑξ.

30) ῾Η ἀναφερομένη ***μυστικὴ ἢ ἰδιωτικὴ θύρα*** τοῦ πατριαρχείου εἶνε ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν ***ἄνωθεν πόρταν*** αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ἐν ὥρᾳ νυκτὸς ἔφυγεν ὁ ἐπὶ δωδεκαήμερον ἀντικανονικῶς ἀντιποιηθείς τοῦ πατρ. θρόνου 'Αθανάσιος Δ΄. ὁ ἀπὸ Ραιδεστοῦ (***Γεδεὼν*** χρονικὰ κλπ. σ. 86.— Μ. ***Σάρδ. Γερμανοῦ*** συμβολὴ κλπ. Α΄. σ. 179). Διὰ τῆς θύρας ταύτης διηυκολύνετο ἡ συγκοινωνία πρὸς τὸ ***μοναστήριον τῆς 'Αναστάσεως,*** δηλ. πρὸς τὸ μοναστήριον τὸ ἐξαρτώμενον ἀπὸ τοῦ ἐν ῾Ιεροσολύμοις ναοῦ τῆς 'Αναστάσεως, ἤτοι πρὸς τὸ ἄλλως γνωριζόμενον μέχρι σήμερον ὡς μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου. (ὅρα καὶ ὁμοίαν γνώμην ***Σ. Σιδερίδου*** ἐν Περιοδ.Ε. Φ. Συλλ. ΚΗ΄. σ. 133). Συνεπῶς δὲν ἵσταται ἡ γνώμη ὅτι « τὸ μοναστήριον τοῦτο ἔκειτο πλησίον τοῦ ἀπέναντι τῶν πατριαρχείων κήπου » (Μ. ***῾Ηλιουπ. Γενναδίου*** Φωτ. βιβλιοθ. Α΄. σ. 219).

Τὸ εἰκονοστάσιον εἶνε ἐπίσης πολὺ ὑψηλόν. Αἱ εἰκόνες τῶν θυρῶν τοῦ ἱ. βήματος, ἐζωγραφισμέναι ἐν Μόσχᾳ, εἶνε μεγάλων διαστάσεων. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἶνε τῆς αὐτῆς τέχνης πρὸς τὴν τῆς Παναγίας.

Τὰ μανουάλια ἐνώπιον τῶν εἰκόνων τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς Παναγίας εἶνε μεγάλα καὶ ἐξαίσια. Ὁ πολυέλαιος, ἀνηρτημένος εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἐκκλησίας, ἐκ χαλκοῦ κατειργασμένου, προέρχεται ἐκ Βενετίας, ὁμοιάζων πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁποίους βλέπει τις ἐν τῷ Ἁγίῳ Τάφῳ.

Αἱ ἁψῖδες εἶναι πλατεῖαι. Εἰς τὸ βάθος τῆς βορείου τοιαύτης ὑπάρχει θύρα φέρουσα πρὸς τὴν βιβλιοθήκην, ὁπόθεν ἐξερχόμεθα εἰς μίαν αὐλήν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν ὁδόν. Ἐπὶ τῆς νοτίου ἁψῖδος εἶναι ἐζωγραφισμέναι αἱ εἰκόνες τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Μελχισεδέκ, προσφερόντων εἰς τὸν Κύριον ἄρτον καὶ οἶνον.

Ὑπεράνω τοῦ θυσιαστηρίου ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος· ἐνώπιον αὐτοῦ ὑπὸ θόλον βασταζόμενον ἐπὶ δύο κιόνων, ὁ Χριστὸς ὑπὸ μορφὴν νεανίου φέροντος ἐπενδύτην ἐσχισμένον. Ὁ ἱ. πατὴρ ἐρωτᾷ: «Κύριε ποῖος ἔσχισε τὸν χιτῶνά σου;» Ὁ Χριστὸς ἀπαντᾷ: «ὁ Ἄρειος». Ἡ παράστασις αὕτη εὑρίσκεται εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς ΚΠόλεως.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ χωνευτήριον, ὅπου ὁ ἱερουργῶν νίπτει τὰς χεῖρας. Εἶνε δοχεῖον μαρμάρινον, τὸ ὁποῖον χύνεται εἰς ἕτερον, τεθειμένον ἐπὶ κίονος.

Ὁ ἄμβων κείμενος κατὰ τὸ βόρειον μέρος εἶναι πολὺ ὑψηλὸς καὶ δεσπόζει τοῦ διὰ τοὺς ξένους πατριάρχας θρόνου.

Εἰς γωνίαν τῆς Ἐκκλησίας, δεξιὰ τῆς εἰσόδου, εὑρίσκεται χῶρος, περικλειόμενος ὑπὸ κιγκλιδώματος, ὅπου διατηροῦνται ἱ. λείψανα, διὰ τὸν ἀσπασμὸν τῶν ὁποίων ἐζητήσαμεν τὴν ἄδειαν. Ἦλθον οἱ ἄρχοντες τοῦ πατριαρχείου, οἱ ὁποῖοι θραύσαντες τὰς σφραγῖδας ἤνοιξαν τὰ τρία κιβώτια. Τὸ πρῶτον περιέχει ὁλόκληρον τὸ σῶμα τῆς ἁγίας Θεοφανοῦς, αὐτοκρατείρας, φερούσης ἐνδύματα καὶ παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ἠλακάτην. Εἰς τὸ δεύτερον σώζεται ὡσαύτως ὁλόκληρον τὸ σῶμα τῆς ἁγίας Σολομονῆς, μητρὸς τῶν Μακκαβαίων. Τὸ τρίτον περικλείει τὰ λείψανα τῆς ἁγίας Εὐφημίας. Λείπει ἡ κεφαλὴ τῆς μάρτυρος. Εἰς γωνίαν τοῦ κιγκλιδώματος ὑπάρχει κλωβίον σιδηροῦν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου φυλάσσεται τὸ ἥμισυ τοῦ κίονος τῆς φραγκελώσεως. Ὁ λίθος εἶνε χρώματος πρασινωποῦ. Ὑπεράνω μιὰ κανδήλα, καίουσα νυχθημερόν.......... Ἐπανέθηκαν τὰς σφραγῖδας ἐπὶ τῶν κιβωτίων τῶν λειψάνων καὶ ἐξήλθομεν τοῦ ναοῦ.

Πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὅλος ὁ θησαυρὸς τῆς πατριαρχικῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἐμπεπιστευμένος εἰς τοὺς ἐπιτρόπους αὐτῆς καὶ ὄχι εἰς τὸν πατριάρχην. Αὐτοὶ ἐπίσης καταβάλλουσι τοὺς μισθοὺς καὶ τὰς ἄλλας δαπάνας τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς».

Σημείωσις β'. Ὁ ἐφημέριος τῆς ἐν ΚΠόλει βρεττανικῆς πρεσβείας John Covel ἐσχεδίασε τῷ 1670 διάγραμμα τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἀνωτέρω περιγραφὴν τοῦ διακόνου Παύλου. ([31])

***

3) Καλλίνικος β'. (τὸ γ'. Ἀπρίλιος 1694—8 Αὐγ. 1702).

Ὁ Ὑψηλάντης, ὑπὸ τὸ ἔτος 1698, ἀναφέρει ὅτι « ὁ πατριάρχης Καλλίνικος σκοπούμενος ἀνακαινίσαι τὴν πατριαρχικὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ ἐπισκευάσαι τὰ περὶ αὐτὴν κελλία καὶ οἰκήματα, ἐζήτησε τὴν βοήθειαν καὶ τοῦ δραγομάνου τῆς Πόρτας Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου· ἀλλὰ ἀπαιτηθείσης ἱκανῆς χρηματικῆς δόσεως ἀπέστη ὁ πατριάρχης τῆς οἰκοδομῆς ».([32]) Παραλλήλως ὅμως πρὸς τὴν πληροφορίαν ταύτην σώζεται διάταγμα τοῦ σουλτάνου Μουσταφᾶ Β'., ἐκδοθὲν μέσα Ζιλκαδέ 1110 - τέλη Ἀπριλίου 1699 - καὶ ὁρίζον τὰ ἑξῆς: «ἐγνωστοποίησαν ἡμῖν ὅ τε τῆς ΚΠόλεως καὶ τῶν ἐξαρτημάτων πατριάρχης τῶν ῥωμαίων καὶ ὁ κληρικὸς ὅμιλος ὅτι ὁ ἐν ΚΠ. καὶ ἐντὸς τῆς πύλης Φαναρίου κείμενος καὶ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ πορθητοῦ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ῥωμαίων εὑρισκόμενος, εἰς κατοικίαν δὲ τῶν ἑκάστοτε πατριαρχῶν χρησιμεύων γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Γεωργίου ναός, εἶνε ἕνεκα τῆς πολυκαιρίας σαθρός, ἀπειλούντων πτῶσιν τῶν τοίχων καὶ τῆς στέγης αὐτοῦ καὶ ὅτι αἴφνης καταρρέων πιθανὸν νὰ προξενήσῃ τὸν θάνατον πολλῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ ἐπειδὴ πρὸς τούτοις ἐδήλωσαν ὅτι καὶ τὰ οἰκήματα τῶν κληρικῶν ὡς καὶ ἡ πέριξ αὐλὴ καὶ οἱ τοῖχοι καὶ ὁ κῆπος ὡς πεπαλαιωμένα χρήζουσιν αὐτοψίας, ἐγράφη πρὸς τὸν βεζύρην ἡ παροῦσα αὐτοκρατορικὴ διαταγή, ὅπως ἐκδοθῇ κατὰ τὸν ἱ. νόμον ἡ νενομισμένη ἀπόφασις τῆς αὐτοψίας ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ἐπισκευὴ τῶν προμνησθέντων μερῶν ». ([33])

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τόσον διὰ τὸ ἐπεῖγον τοῦ πράγματος ὅσον καὶ διὰ τὸ ἀδύνατον τῆς παραθεωρήσεως μιᾶς σουλτανικῆς διαταγῆς, ἐκδοθείσης κατόπιν σχετικοῦ διαβήματος τῆς Ἐκκλησίας, αἱ ἐπισκευαὶ ἐξετελέσθησαν, ἔστω καὶ εἰς περιωρισμένην τυχὸν κλίμακα, ἐφ ὅσον αἱ χρηματικαὶ δυσχέρειαι δὲν ἐπέτρεπον τοιαύτας εὐρυτέρας.

(συνεχίζεται)

† Ο ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

31) Μ. ***Ἠλ. Γεν.*** Φωτ. βιβλ. Α'. 43. 44. 180. 217. ἑξ.

32) ***Ὑψηλ.*** τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 227. Ὅρα καὶ ***Γεδεὼν*** χρονικὰ κλπ. σ. 86. ***Βουτυρᾶ*** Λεξικὸν ὡς ἄνω τ. Γ'. 1004.

33) Μ. ***Ἠλ. Γεν.*** ὡς ἀνωτέρω σ. 43. 44. 52.

ΕΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΟΥ ΕΝΑΤΟΥ ΑΙΩΝΟΣ

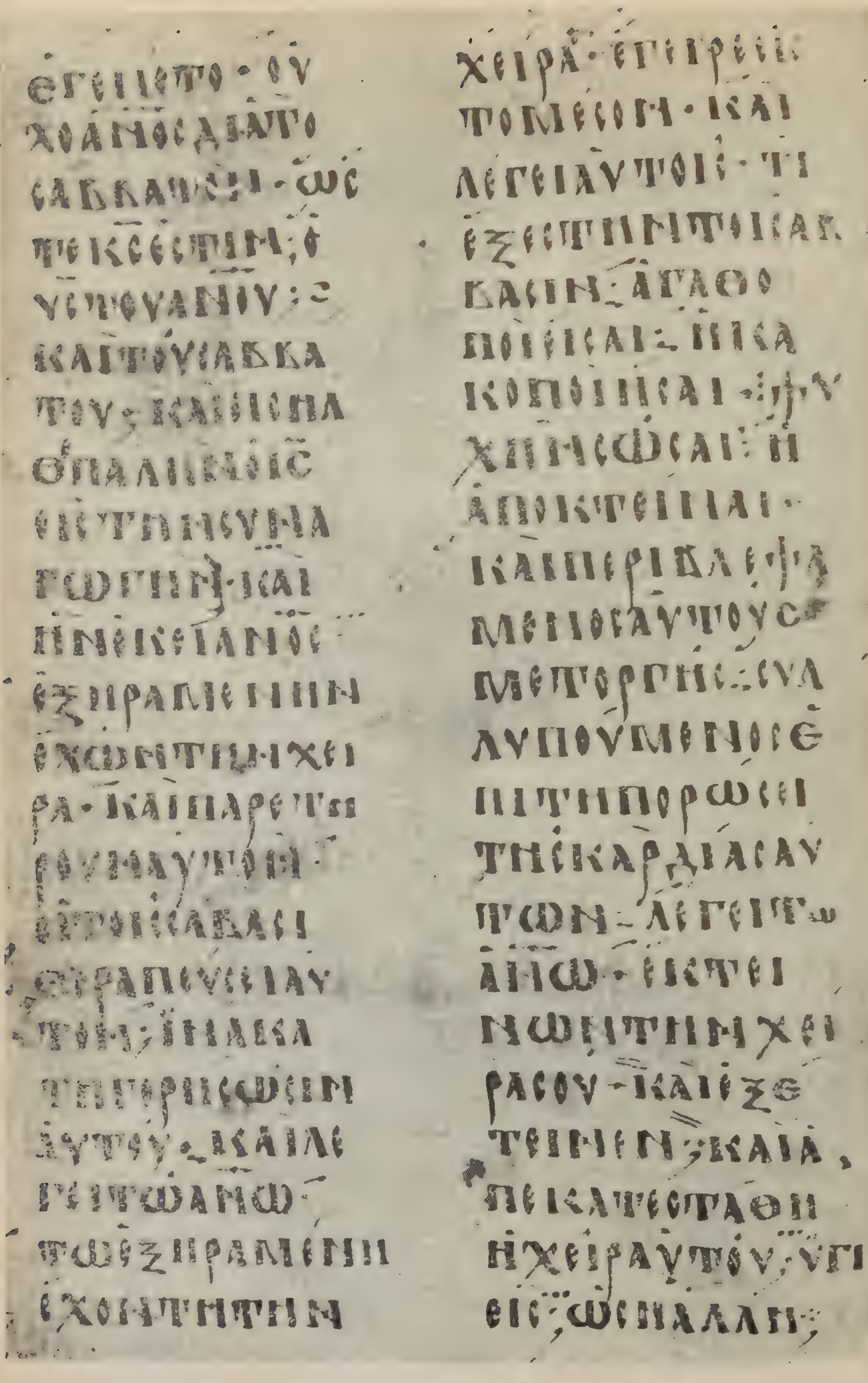
Κατὰ τὸ 1931 καὶ 1932 εὑρισκόμενος ἐν Παρισίοις χάριν μελέτης διαφόρων ἑλληνικῶν καὶ ἄλλων χειρογράφων πρὸς καταρτισμὸν τοῦ γνωστοῦ διτόμου ἔργου μου «Φωτίειος Βιβλιοθήκη» ἐμελέτησα καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 279 (fonds grec) χειρόγραφον εὐαγγελιάριον τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἀνῆκον ἄλλοτε εἰς τὴν συλλογὴν Colbert ὑπ' ἀριθμὸν 5106 ἔχει φύλλα 192, ἕκαστον δὲ φύλλον διαιρούμενον εἰς δύο στήλας ἔχει μῆκος 255 χιλιοστομέτρων καὶ πλάτος 185. Ἡ περγαμηνὴ εἶναι καλῆς ποιότητος. Φωτοτυπία μέρους τοῦ φύλλου 132 ἐδημοσιεύθη τῷ 1892 ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ τμήματος τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Παρισίων Henri Omont. [1]) Τὸ πανομοιότυπον τοῦτο εἶναι μία περικοπὴ τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος τοῦ Μ. Σαββάτου (Ματθ. 28, 1=6). «Τῷ ἁγίῳ καὶ Μ. Σαββάτῳ» «Ὀψὲ Σαββάτῳ τῇ ἐπιφοσκούσῃ (sic) εἰς μίαν Σαββάτων...» Τὸ χειρόγραφον περιέχει ὄχι ὀλίγας ἀνορθογραφίας καὶ τοῦτο φαίνεται ὄχι μόνον ἐκ τῆς καταχωρισθείσης περικοπῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐνταῦθα δημοσιευομένης φυτοτυπίας μέρους τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς τῆς σχετικῆς πρὸς τὴν θεραπείαν τοῦ ἐξηραμένην ἔχοντος τὴν χεῖρα. Ἀντὶ πάλιν γράφεται πάλην (=εἰσῆλθε πάλιν ὁ Ἰησοῦς). Ἀνορθογραφίαι τοιαῦται παρατηροῦνται εἰς πλεῖστα φύλλα τοῦ ὑπὸ κρίσιν κώδικος. Εἰς τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ κώδικος ἀναγινώσκομεν «Εὐαγγέλιον» σὺν Θεῷ ἀρχόμενοι ἀπὸ τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα.»

Ὁ Von Caspar René Grégory [2]), καθὼς καὶ ἄλλοι, τὴν γραφὴν τοῦ χειρογράφου τούτου ἀνάγει εἰς τὸν ἔνατον αἰῶνα. Ἡ γραφὴ τοῦ κώδικος ἀνήκει εἰς τὸν λεγόμενον μεγαλογράμματον ῥυθμὸν (onciales, unncial schrift), καὶ δὴ εἰς τὸ εἶδος τῶν στογγυλοσχήμων (ὀρθία γραφή) γραμμάτων. Ὡς εἶναι γνωστὸν ἡ χρονολόγησις τῶν χειρογράφων, ὁσάκις δὲν σημειοῦται τοιαύτη ἐν τῷ κώδικι, κατορθώνεται κατὰ προσέγγισιν διὰ τῆς συγκριτικῆς μεθόδου, ἀντιπαραβολῆς δλδ. διαφόρων κειμένων τοῦ αὐτοῦ εἴδους ἀπὸ ἀπόψεως ρυθμοῦ γραφῆς καὶ ὑλικοῦ (μελάνης καὶ παπύρου, περγαμηνῆς). Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλα ἐσωτερικὰ ἀπο-

---

1) Fac-similés de plus anciens manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale du IV au XII siècle..»

2) Texte Kritik des neuen Testamentes» Leipzig 1909 σ. **347, 388** κ. ἀ.

ΕΓΕΝΕΤΟ· ΟΥ
ΧΟΑΝΟCΔΙΑΤΟ
CΑΒΒΑΤΟΝ·ΩC
ΤΕΚCΕCΤΙΝ·Ο
ΥCΤΟΥΑΝΟΥ·
ΚΑΙΤΟΥCΑΒΒΑ
ΤΟΥ·ΚΑΙΕΙCΗΛ
ΘΕΠΑΛΙΝΟΙC
ΕΙCΤΗΝCΥΝΑ
ΓΩΓΗΝ·ΚΑΙ
ΗΝΕΚΕΙΑΝΟC
ΕΞΗΡΑΜΜΕΝΗΝ
ΕΧΩΝΤΗΝΧΕΙ
ΡΑ·ΚΑΙΠΑΡΕΤΗ
ΡΟΥΝΑΥΤΟΝΕΙ
ΕΝΤΟΙCCΑΒΒΑCΙ
ΘΕΡΑΠΕΥCΕΙΑΥ
ΤΟΝ·ΙΝΑΚΑ
ΤΗΓΟΡΗCΩCΙΝ
ΑΥΤΟΥ·ΚΑΙΛΕ
ΓΕΙΤΩΑΝΩ
ΤΩΕΞΗΡΑΜΜΕΝΗΝ
ΕΧΟΝΤΙΤΗΝ
ΧΕΙΡΑ·ΕΓΕΙΡΕΕΙC
ΤΟΜΕCΟΝ·ΚΑΙ
ΛΕΓΕΙΑΥΤΟΙC·ΤΙ
ΕΞΕCΤΙΝΤΟΙCCΑΒ
ΒΑCΙΝ·ΑΓΑΘΟ
ΠΟΙΗCΑΙ·ΗΚΑ
ΚΟΠΟΙΗCΑΙ·ΨΥ
ΧΗΝCΩCΑΙ·Η
ΑΠΟΚΤΕΙΝΑΙ·
ΚΑΙΠΕΡΙΒΛΕΨΑ
ΜΕΝΟCΑΥΤΟΥC
ΜΕΤΟΡΓΗC·CΥΛ
ΛΥΠΟΥΜΕΝΟCΕ
ΠΙΤΗΠΩΡΩCΕΙ
ΤΗCΚΑΡΔΙΑCΑΥ
ΤΩΝ·ΛΕΓΕΙΤΩ
ΑΝΩ·ΕΚΤΕΙ
ΝΟΝΤΗΝΧΕΙ
ΡΑCΟΥ·ΚΑΙΕΞΕ
ΤΕΙΝΕΝ·ΚΑΙΑ
ΠΕΚΑΤΕCΤΑΘΗ
ΗΧΕΙΡΑΥΤΟΥ·ΥΓΙ
ΕΙC·ΩCΗΑΛΛΗ·

ΦΩΤΟΤΥΠΙΑ ΕΚ ΣΕΛΙΔΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΝΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ ΑΡ. 279.

δεικτικὰ στοιχεῖα τῆς χρονολογίας τῶν ἑλληνικῶν κωδίκων τὰ ὁποῖα οἱ ξένοι δὲν λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν. Προκειμένου περὶ τῆς χρονολογίας τοῦ ὑπὸ κρίσιν χειρογράφου εὐαγγελιαρίου παρατηρῶ ὅτι ἐν τῷ φύλλῳ ἐν τῷ ὁποίῳ καταχωρίζεται ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ τῆς πρώτης Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν δὲν γίνεται μνεία ἑορτῆς τῆς Ὀρθοδοξίας ἀλλὰ «Μνήμη τῶν ἁγίων προφητῶν Μωϋσέως, Ἀαρὼν καὶ λοιπῶν προφητῶν». Τὰ ἀρχαῖα τυπικὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ταύτην τὴν ἑορτὴν σημειοῦσι διὰ τὴν **Α'** Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν.[3] Ἄλλωστε λείψανον τῆς μνήμης τῶν Προφητῶν κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τῇ σημερινῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ τριῳδίου τῆς ἰδίας ἡμέρας. Δοξαστικὸν ἐν τέλει τοῦ κανόνος κατὰ τὴν λιτανείαν. «καὶ ὁ χωρὸς τῶν προφητῶν μετὰ Μωϋσῆ καὶ Ἀαρὼν εὐφροσύνῃ εὐφραίνεται σήμερον.» Ἡ πρώτη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν ὡς Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας ἐθεσπίσθη ἐπὶ πατριάρχου Μεθοδίου τοῦ Α'. καὶ τῆς συζύγου τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοφίλου Θεοδώρας κατὰ τὸ ἔτος 843. Ἑπομένως τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἑλληνικὸν χειρόγραφον ἐγράφη ἢ πρὸ τοῦ 843 ἢ ὀλίγον μετὰ τὸ ἔτος τοῦτο τοῦ γραφέως παρασυρομένου τυχὸν ὑπὸ τῆς κεκτημένης ταχύτητος τῆς σχετικῆς πρὸς τὴν κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ἑορτήν. Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἐσωτερικῶν ἀποδείξεων διὰ τὴν χρονολόγησιν τῶν χειρογράφων εὐαγγελίων δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ἐνταῦθα ἀναφερομένην περίπτωσιν ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας πρὸς καθορισμὸν τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται ἡ δημοσίευσις εἰδικῆς μελέτης.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

---

3) Τυπικὰ Δημητριέβσκη, Α. 186, Β, 448.

(†) Π. ΚΟΜΝΗΝΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

19.— Αἰτιολογία καὶ ἀνάπτυξις τοῦ προηγουμένου στίχου. Ἡ ***παρακοὴ (τὸ παράπτωμα)*** τοῦ Ἀδὰμ κατέστησε τὸ σύνολον τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ (οἵτινες ἀποτελοῦσι πλειονότητα κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἕνα αὐτόν) ὑπευθύνους εἰς τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. Ἡ ***ὑπακοὴ (τὸ δικαίωμα)*** τοῦ Χριστοῦ θὰ καταστήσῃ δικαίους ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὸ σύνολον ἐκείνων οἵτινες θὰ πιστεύσωσιν. Ὅτι διὰ τῆς λέξ. ***ἁμαρτωλοὶ*** δὲν ἐννοεῖ ὁ Ἀπ. τὰς προσωπικὰς τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀδὰμ ἁμαρτίας, ἀλλὰ τὴν κληρονομηθεῖσαν συνενοχήν, φαίνεται ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσ. γράφει «Τί οὖν ἐστιν ἐνταῦθα τὸ ***ἁμαρτωλοί***; Ἐμοὶ δοκεῖ τὸ ὑπεύθυνοι κολάσει καὶ καταδεδικασμένοι θανάτῳ». ***Δίκαιοι κατασταθήσονται.*** Τὴν δικαίωσιν ὁ Ἀπ. παριστᾷ ἄλλοτε μὲν ὡς συντελεσθεῖσαν (στχ. 9. 15. 16), καθ' ὅσον ἀποβλέπει πρὸς αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ συντελεσθέντος ἔργου τοῦ Χριστοῦ, ἄλλοτε δὲ ὡς συντελουμένην (στχ. 17.) ἢ μέλλουσαν νὰ συντελεσθῇ, καθ' ὅσον ἀποβλέπει εἰς τὴν σὺν τῷ χρόνῳ προσοικείωσιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς πίστεως.

20.— Διαζωγραφήσας ὁ Ἀπ. (στίχ. 12 κ. ἑξ.) τὴν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου κατάστασιν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Χριστοῦ και παραστήσας κατ' ἀντιπαράθεσιν τὸ μέγεθος τοῦ σωτηριώδους ἔργου τοῦ Χριστοῦ ὤφειλε χάριν τῶν Ἰουδαίων ἰδίᾳ καὶ τῶν ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανῶν νὰ εἴπῃ τι καὶ διὰ τὸν Μ. Νόμον, ὅστις παρενέπεσε μεταξὺ Ἀδὰμ καὶ Χριστοῦ καὶ ἐθεωρεῖτο ὅτι εἶχε μεγάλην ἠθικὴν σημασίαν. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀπ. ὁ Μ. Νόμος ***παρεισῆλθε***, ἐνεφανίσθη κατὰ τὸν μεταξὺ Ἀδὰμ καὶ Χριστοῦ χρόνον ὡς δευτερεύων τις παράγων. Ὁ δὲ σκοπὸς τοῦ Θεοῦ δίδοντος αὐτὸν ἦτο ***ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα.*** Ὁ σκοπὸς τοῦ Θεοῦ δίδοντος τὸν Μ. Νόμον ἦτο νὰ παιδαγωγήσῃ θρησκευτικῶς καὶ ἠθικῶς τοὺς Ἑβραίους, ἀλλ' ἐγνώριζε τὸ ἀποτέλεσμα, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο χαρακτηρίζεται ἐπίσης ὡς σκοπὸς τοῦ Θεοῦ. Σημαίνει δὲ τὸ ***πλεονάσῃ τὸ παρά-***

πτωμα, τὴν διὰ τοῦ Μ. Νόμου αὔξησιν τῆς ἁμαρτίας ἐν γένει κατὰ ποιὸν καὶ ποσόν. Κατὰ ποιόν, διότι πρὸ τοῦ Νόμου ἡ ἁμαρτία δὲν φέρει τὸν χαρακτῆρα παραβάσεως (Δ΄ 15), κατὰ ποσὸν δέ, διότι αἱ διατάξεις καὶ αἱ ἀπαγορεύσεις τοῦ Νόμου προκαλοῦν εἰς ἀντίστασιν καὶ πολλάκις εἰς παράβασιν (πρβλ. Ζ΄ 5 κ. ἑ.) Ἡ τοιαύτη ὅμως ἐνέργεια τοῦ Νόμου εἶχε τὸ μέγα πλεονέκτημα νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς συναίσθησιν τῆς ἁμαρτωλοῦ αὐτοῦ φύσεως (Γ΄ 20) καὶ νὰ προετοιμάζῃ εἰς ὑποδοχὴν τῆς διὰ τοῦ Χριστοῦ ἀποδοχῆς τῆς σωτηρίας. Ὅθεν καὶ ἡ μεταξὺ τῶν Ἑβραίων ***(οὗ ἐπλεόνασε ἡ ἁμαρτία)*** ἐμφάνισις τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ Ὁποίου ἐξεχύθη δαψιλῶς ἡ σωτηριώδης χάρις. Οἱ πρῶτοι μαθηταὶ Αὐτοῦ Ἑβραῖοι λαβόντες συναίσθησιν διὰ τοῦ Μ. Νόμου τῆς ἁμαρτωλοῦ καταστάσεως αὐτῶν καὶ πιστεύσαντες εἰς Χριστὸν διέδωκαν (ὁ Παῦλος ἰδίᾳ) ἔπειτα τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας καὶ εἰς τοὺς Ἐθνικούς.

21.— Ὁ τελικὸς σκοπὸς τοῦ ὅλου ἔργου τῆς θείας οἰκονομίας καὶ δὴ καὶ τοῦ διὰ τοῦ Μ. Νόμου πλεονασμοῦ τῆς ἁμαρτίας. Ὁ τελικὸς οὗτος σκοπὸς ἦτο, ὅπως καθὼς ἀφ' ἑνὸς διὰ τοῦ Ἀδὰμ ἐπεκράτησεν εἰς τὸν κόσμον ἡ ἁμαρτία καὶ ὁ θάνατος, οὕτως ἀφ' ἑτέρου διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπικρατήσῃ ἡ δικαίωσις καὶ ἡ ζωή. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἔκφρασιν ***ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ*** καὶ τὸν ὅλον στίχον ἀξιοσημείωτος ἡ παρατήρησις τοῦ Θεοδ. «Καθάπερ ἡ ἁμαρτία τεκοῦσα τὸν θάνατον ἐν τοῖς θνητοῖς ἐβασίλευσε σώμασι εἰς ἀμετρίαν ἐκκαλουμένη τὰ πάθη· οὕτως ἡ χάρις τὴν διὰ πίστεως δικαιοσύνην τοῖς πεπιστευκόσι (=εἰς τοὺς πιστ.) δωρησομένη, οὐχ ὁμόχρονον ἔχει τῇ ἁμαρτίᾳ (=πρὸς τὴν ἁμαρτ.) τὴν βασιλείαν ἀλλ' αἰώνιον τε καὶ ἀτελεύτητον. Ἡ μὲν γὰρ (ἡ ἁμαρτία) ἐκράτει σωμάτων, τῷ δὲ τούτων θανάτῳ (=διὰ τοῦ θανάτου τούτων) τῆς βασιλείας ἐπαύετο· μετὰ δέ γε τὴν ἀνάστασιν, ἀφθάρτων τε καὶ ἀθανάτων τῶν ἡμετέρων γενομένων σωμάτων, ἡ χάρις ἐν αὐτοῖς βασιλεύσει, οὐδεμίαν λοιπὸν χώραν τῆς ἁμαρτίας ἐχούσης, τῶν γὰρ παθῶν πεπαυμένων, οὐχ ἕξει χώραν ἡ ἁμαρτία.» Πρὸς ἐπικράτησιν τῆς βασιλείας τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἔπρεπεν οὗτοι νὰ δικαιωθῶσιν, ὅθεν τὸ ***διὰ δικαιοσύνης*** (ὁ τρόπος, τὸ μέσον). Ἐπακολούθημα τῆς δικαιώσεως εἶνε ἡ νέα ἠθικὴ ζωή, ἥτις πλήρης, τελεία καὶ ἀκατάλυτος θὰ εἶνε μετὰ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν. Πάντα δὲ ταῦτα κατορθοῖ ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν.

Κεφ. Ϛ΄ 1. Ὅ,τι εἶπεν ὁ Ἀπ. περὶ τοῦ Μ. Νόμου (Ε΄ 20), ὅστις διὰ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς Ἰουδαιοχριστιανοὺς ἦτο ὁ ἀσφαλὴς ποδηγέτης ἐν τῇ ἠθικῇ ὁδῷ, καὶ ὅ,τι προσέθεσε περὶ τῆς ὑπερπερισσείας τῆς χάριτος ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ἦτο δυνατὸν νὰ δώσῃ νέαν ἀφορμὴν (πρβλ. Γ΄ 8) εἰς τοὺς ἐκ προθέσεως ἢ μὴ παρεξηγοῦντας αὐτόν, ὅπως

εἴπωσι τοιοῦτόν τι: Ἀφ' οὗ κατὰ τὸν λόγον αὐτοῦ (τοῦ Π.) ὁ πλεονασμὸς τῆς ἁμαρτίας συνεπήγαγε τὴν περισσείαν τῆς χάριτος, δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ ἐξακολουθῶμεν νὰ ἁμαρτάνωμεν, ὅπως ἐπακολουθῇ ἡ δαψιλὴς παροχὴ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἔνστασιν καὶ παρατήρησιν ταύτην τῶν ἐναντίων αὐτοῦ ὁ Ἀπ. εἰσάγει διὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἐρωτήσεως. ***Τί ἐροῦμεν***; Ἀποκρούει δὲ αὐτὴν ἰσχυρῶς ὡς ἄτοπον καὶ παράλογον διὰ τοῦ συνήθους ἐπίσης εἰς αὐτὸν ***μὴ γένοιτο***, τὸ ὁποῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς τό: κατ' οὐδέτα τρόπον.

2.— Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἀποκλείεται πλέον ἐξ ὁλοκλήρου διὰ τοὺς Χριστιανοὺς τὸ ἁμαρτάνειν. Οὗτοι διατελοῦσιν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἐν καταστάσει νεκρῶν, ἀπέθανον δι' αὐτήν, καὶ ἑπομένως, δὲν δύνανται (οὐδὲ ὀφείλουν ἄρα), νὰ ζοῦν ἐν αὐτῇ. Ὅπως ὁ νεκρὸς εἶναι ἀκίνητος, οὕτω καὶ οἱ Χριστιανοὶ εἶνε (καὶ ὀφείλουν νὰ εἶνε) ἀκίνητοι διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ζῶσιν ἐν τῇ σφαίρᾳ αὐτῆς. «Τί ἐστι νεκροὺς γεγονέναι; Τὸ μηδὲν (=μηδαμῶς) ὑπακούειν αὐτῇ λοιπόν.» Χρυσ.

3.— Ὁ Ἀπ. στηρίζεται ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς ἐμπειρίας τῶν ἀναγνωστῶν αὐτοῦ, ὅπως ἀποδείξῃ ὅ,τι εἶπεν. Ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἐγνώριζον ὅτι τὸ βάπτισμα αὐτῶν ἦτο στενὴ κοινωνία μετὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἑπομένως συμμετοχὴ εἰς τὴν ἐξιλαστικὴν δύναμιν τοῦ θανάτου Αὐτοῦ καὶ τὸν καθαρισμὸν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν. Ὁ πιστεύσας ἄρα Χριστὸν ἀντικειμενικῶς, ἀπό γε δηλ. τῆς ἐνεργείας τῆς ἐν τῷ βαπτίσματι χάριτος τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, διακόπτει πάντα δεσμὸν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτοῦ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προτέραν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν σχέσιν. Ἀλλ' εἶνε φανερόν, ὅτι οὐδόλως ὀφείλει νὰ πράξῃ τοῦτο. Ἡ φράσις ***ἐβαπτ. εἰς Χρ. Ἰη.*** δὲν σημαίνει, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ τύπος τοῦ βαπτίσματος, ὅτι δηλ. ἀπηγγέλλετο κατὰ τὸ βάπτισμα μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ σημαίνει ἁπλῶς τὸ χριστιανικὸν βάπτισμα καὶ χαρακτηρίζει τὴν στενὴν σχέσιν εἰς τὴν ὁποίαν εἰσέρχεται δι' αὐτοῦ ὁ Χριστιανὸς πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον Αὐτοῦ.

4.— Ὁ Ἀπ. ἐπαναλαμβάνει τὴν ἔννοιαν τῆς εἰς τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος κοινωνίας τῶν Χριστιανῶν, ὅπως ἐπισυνάψῃ τὸν σκοπὸν τῆς τοιαύτης νεκρώσεως αὐτῶν. Ὁ σκοπὸς οὗτος εἶνε, ὅπως διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἐπραγματοποίησε τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ, συντελεσθῇ καὶ παρ' αὐτοῖς εἶδος ἀναστάσεως ἠθικῆς καὶ ἑπομένως, ὅπως ζῶσιν οὗτοι τοῦ λοιποῦ νέαν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ζωήν, ὅλως διάφορον τῆς προηγουμένης Τὸ ***συνετάφημεν*** σημαίνει κατ' οὐσίαν συναπεθάνομεν, διότι ἡ ταφὴ εἶνε βεβαιοτάτη ἀπόδειξις τοῦ ἐπισυμβάντος θανάτου. Ἡ δὲ ***σὺν*** (σὺν αὐτῷ τῷ Ἰησοῦ) ἐκφράζει τὸν

συμβολικὸν χαρακτῆρα τοῦ βαπτίσματος, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς καταδύσεως ἀποτελεῖ εἶδος ταφῆς ἀναλόγου πρὸς τὴν ταφὴν τοῦ Ἰη. Χριστοῦ. ***Διὰ τῆς δόξης***=διὰ τῆς δυνάμεως, ἥτις διὰ τῆς λ. ***δόξα*** χαρακτηρίζεται ὡς ἀπαστράπτουσα τὴν διακρίνουσαν τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ ὑπερκόσμιον αἴγλην. «Αὐτὸ τοῦ βαπτίσματος τὸ μυστήριον ἐδίδαξέσε φεύγειν τὴν ἁμαρτίαν· τοῦ γὰρ Δεσποτικοῦ θανάτου τύπον ἔχει τὸ βάπτισμα· ἐν ἐκείνῳ δὲ σὺ καί τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως κεκοινώνηκας τῷ Χριστῷ» Θεοδ. «Ἑτέραν ἡμᾶς ἀνάστασιν ἀπαιτεῖ, τὴν καινὴν πολιτείαν τὴν κατὰ τὸν παρόντα βίον ἐκ τῆς τῶν τρόπων μεταβολῆς γινομένην» Χρυσ.

5. Αἰτιολογία καὶ διασάφησις τοῦ προηγουμένου στίχου. Διότι, ἐάν, λέγει ὁ Ἀπ., διὰ τοῦ ὁμοιώματος τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἄλλαις λέξ. διὰ τοῦ βαπτίσματος, ὅπερ εἶνέ τι ὅμοιον καὶ ἀνάλογον πρὸς τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφὴν τοῦ Χριστοῦ, εἰσήλθομεν εἰς ἄμεσον ἐσωτερικὴν σχέσιν καὶ κοινωνίαν μετ᾽ Αὐτοῦ ***(σύμφυτοι γεγόναμεν αὐτῷ)*** διακόψαντες οὕτω πάντα δεσμὸν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὅτι ἡ συμφυΐα αὕτη θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ πρὸς τὴν ἀνάστασιν Αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ σημαίνει, ὅτι οἱ πιστεύοντες εἰς Χριστὸν διὰ τοῦ αὐτοῦ βαπτίσματος, διὰ τοῦ ὁποίου ἀποσπῶνται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας εἰσέρχονται εἰς τὸν κύκλον τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν ζῇ ὁ Χριστὸς ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν.

6. Ἡ νέα πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ κατάστασις, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσερχόμεθα διὰ τοῦ βαπτίσματος, συνεπάγεται τὴν γνῶσιν καὶ τὴν συναίσθησιν, ὅτι διὰ τῆς μυστηριώδους ταύτης πράξεως (τοῦ βαπτ.) ***ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος,*** ἡμεῖς δηλ. αὐτοί, ὁποῖοι εἴμεθα ἠθικῶς πρὸ τοῦ βαπτίσματος (ἁμαρτωλοὶ δηλ.) συνεσταυρώθημεν μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ἀπεθάνομεν δηλ. διὰ τὴν προτέραν ἡμῶν ἠθικὴν ζωήν, τοῦτο δὲ ὅπως ***καταργηθῇ,*** χάσῃ τὴν δύναμιν καὶ ἐνεργητικότητα αὐτοῦ, ***τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας,*** ἡ ὅλη δηλ. φυσικῶς κληρονομηθεῖσα ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ῥέπουσα πρὸς τὴν ἁμαρτίαν φύσις ἡμῶν, ἵνα οὕτω παύσωμεν νὰ εἴμεθα δοῦλοι εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ὡς εἰς ἀπόλυτον κύριον ἡμῶν. Φανερὸν ὅτι ὁ Χριστιανὸς διὰ του βαπτίσματος καὶ τῆς δι᾽ αὐτοῦ λαμβανομένης χάριτος τοῦ Θεοῦ ἀναγεννᾶται εἰς νέαν ἠθικὴν ζωήν, ἀλλ᾽ οὐχὶ τελείαν. Ἡ ἐπίδρασις τῆς ἁμαρτωλοῦ ῥοπῆς ἐξακολουθεῖ ἔτι παρ᾽ αὐτῷ καὶ ἀπαιτεῖται ἄρα διαρκὴς πάλη πρὸς αὐτήν, ὅπως ὁ Χριστιανὸς κατισχύσῃ τελείως αὐτῆς. Πρὸς τὸν εὐγενῆ τοῦτον ἀγῶνα ὁ Χριστιανὸς διαθέτει πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις. ***Σῶμα τῆς ἁμαρτίας.*** Ὡς δοῦλον τῆς ἁμαρτίας, ὡς ἐπηρεαζόμενον ὑπ᾽ αὐτῆς. Ὑπὸ τὸ σῶμα δὲ δὲν ἐννοεῖται τὸ καθαρῶς σωματικὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ᾽ ἡ ὅλη φυσικὴ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου, ὁποῖος κατέστη οὗτος διὰ τῆς ἁμαρτίας τοῦ κοινοῦ προπάτορος.

7. Ὁ Χριστιανὸς δύναται νὰ παύσῃ ὢν δοῦλος τῆς ἁμαρτίας, διότι οὕτω διατελεῖ ἐν σχέσει πρὸς αὐτὴν ὡς ὁ ἀποθανὼν τὸν φυσικὸν θάνατον ἄνθρωπος. Τοῦτον δὲν δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ πλέον ἡ ἁμαρτία ὡς ὄργανον αὐτῆς ὡς νεκρὸν καὶ ἀκίνητον. Οὗτος ἔχει καταστῇ δίκαιος, ἐλεύθερος καὶ ἀνεύθυνος ἀπέναντι τῆς ἁμαρτίας, ἥτις ἐδέσποζεν αὐτοῦ ἐφ' ὅσον ἔζη. « Ὥσπερ ὁ ἀποθανὼν ἀπήλλακται τοῦ λοιπὸν ἁμαρτάνειν, νεκρὸς κείμενος οὕτω καὶ τὸν ἀναβάντα ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος, ἐπειδή περ ἅπαξ ἀπέθανεν ἐκεῖ, νεκρὸν δεῖ μένειν διὰ παντὸς τῇ ἁμαρτίᾳ » Χρυσ.

8. Ἀπαραίτητος καὶ ἄμεσος ἀκολουθία τοῦ ἐν τῷ βαπτίσματι θανάτου μετὰ τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν ἁμαρτίαν εἶνε ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν ζωὴν Αὐτοῦ, ἥν ζῇ τώρα ἐν Οὐρανοῖς. Πιστεύων ὁ Χριστιανὸς εἰς τὸ πρῶτον πιστεύει κατ' ἀνάγκην καὶ εἰς τὸ δεύτερον. Ὁ μέλλων ***συζήσωμεν*** δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν αἰωνίαν ζωήν, ἀλλὰ κατὰ τὰ συμφραζόμενα ἀναφέρεται εἰς τὴν παροῦσαν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ζωὴν τοῦ Χριστιανοῦ, τὴν ὁποίαν ὡς βέβαιον ἐπακολούθημα τοῦ ἐν τῷ βαπτίσματι θανάτου ἐκφράζει ὁ Ἀπ. διὰ τοῦ μέλλοντος χρόνου.

9. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Χριστιανὸς πιστεύει εἰς τὴν διαρκὴν πλέον νέαν ζωὴν καὶ τὴν τελειωτικὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῆς ἁμαρτίας. Ὁ Χριστὸς ἀναστὰς δὲν ὑπόκειται πλέον εἰς τὸν θάνατον. Κοινωνῶν τῆς τοιαύτης Ἀκαταλύτου ἐν Οὐρανοῖς ζωῆς Αὐτοῦ ὁ Χριστιανὸς δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν δεσποτείαν τῆς ἁμαρτίας.

10. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς δὲν ὑπόκειται πλέον εἰς τὸν θάνατον. Τὸν θάνατον τὸν ὁποῖον ἀπέθανεν ***(ὅ ἀπέθανεν)*** ὁ Χριστός, ἀπέθανεν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἅπαξ διὰ παντὸς ***(ἐφ' ἅπαξ)*** καὶ διέκοψεν ἄρα πάντα δεσμὸν πρὸς αὐτήν. Ὁ Χριστὸς προσωπικῶς δὲν ἡμάρτησεν, ἀλλ' ἀνέλαβε τὸν ἁμαρτίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον δι' αὐτήν. Ἐξιλεώσας ἅπαξ δι' αὐτὴν τελειωτικῶς τὸν Θεὸν δὲν ὑπάρχει πλέον ἀνάγκη νὰ ἐνσαρκωθῇ ἐκ νέου, νὰ ἔλθῃ εἰς σχέσιν πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ ὑποκύψῃ ἐκ νέου εἰς τὸν θάνατον. Τὴν ζωὴν ἄρα τὴν ὁποίαν ζῇ τώρα ***(ὅ ζῇ),*** ζῇ ἐν σχέσει πρὸς τὸν Θεόν.

11. Ὅτι συνέβη εἰς τὸν Χριστόν, μετὰ τοῦ Ὁποίου οἱ ἀναγνῶσται τοῦ Ἀπ. ἡνώθησαν διὰ τοῦ βαπτίσματος, πρέπει νὰ σκέπτωνται ὅτι συνέβη καὶ εἰς αὐτοὺς ὡς Χριστιανούς. Καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος κατέστησαν νεκροὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ζῶσι δὲ μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὸν Θεὸν καὶ δι' Αὐτόν, διότι εὑρίσκονται ἤδη ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Ἰη. Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. « Αὐτὸν ἔχων σύμμαχον τὸν Χριστὸν τοῦτο γὰρ ἐστιν ***ἐν Χριστῷ*** » Θεοδ. Ἡ φράσις ***ἐν Χριστῷ Ἰη.*** ἢ ***ἐν Ἰη. Χριστῷ*** παριστᾷ τὸν Χριστιανὸν εὑρισκόμενον πρὸς τὸν Χριστὸν εἰς τὴν ζωϊκὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται τὰ ζωϊκὰ ὄντα

ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀέρα, ὁ ἰχθὺς εἰς τὸ ὕδωρ κτλ. Ὁ Χριστὸς δηλ. διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ζωὴν τοῦ Χριστιανοῦ εἶνε ὅ,τι ὁ ἀὴρ διὰ τὴν φυσικὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ζώου καὶ τὸ ὕδωρ διὰ τὴν τοῦ ἰχθύος.

12. Συμφώνως πρὸς τὴν ἀνωτέρω περιγραφεῖσαν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν σχέσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται ὁ Χριστιανὸς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Χριστόν, οὗτος κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀπ. δὲν ὀφείλει νὰ ἐπιτρέπῃ, ὅπως ἡ καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα παραμένουσα ἔτι ἐν αὐτῷ ἁμαρτωλὸς ροπὴ καταλαμβάνῃ θέσιν ἀπολύτου κυρίου ἐν αὐτῷ καὶ διευθύνῃ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ. Ἄλλαις λέξ. αἱ ἐπιθυμίαι τοῦ Χριστιανοῦ πρέπει μετὰ τὸ βάπτισμα νὰ εἶνε δίκαιαι ἁγναὶ καὶ καθαραὶ καὶ ὄχι μολυσμέναι ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας. ***Ἐν τῷ θνητῷ ἡμῶν σώματι.*** Αἱ κακαὶ ἐπιθυμίαι πηγάζουν ἀπὸ τὴν ψυχήν, ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ ἀπὸ τὴν καρδίαν, ἀλλ᾽ ἐκδηλοῦνται κυρίως διὰ τοῦ στόματος καὶ θεωροῦνται, ὅτι ἑδρεύουν τρόπον τινα εἰς αὐτό, ἰδίως αἱ ταπεινότεραι καὶ παχυλότεραι ἐπιθυμίαι.

13. Ἐξακολουθεῖ ἡ προτροπὴ τοῦ Ἀπ. περὶ ἁγνοῦ καὶ ἐναρέτου βίου. Ὁ Ἀπ. παρομοιάζει τὸν Χριστιανὸν πρὸς στρατιώτην, ὅστις δύναται νὰ ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ κατὰ τῆς ἁμαρτίας ἢ ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ. Προτρέπει λοιπὸν τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ, ὅπως ταχθῶσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ὅπως καταστήσωσιν οὕτω τὰ μέλη αὐτῶν (διὰ τῶν ὁποίων κάμνουν τὰς διαφόρους πράξεις) ὅπλα δικαιοσύνης καὶ ὄχι ὅπλα ἀδικίας. Τοῦτο πρέπει νὰ πράξουν οἱ Χριστιανοί, διότι εἶνε ζῶντες ἐκ νεκρῶν, διότι ἀπέθανον κατὰ τὰ ἀνωτέρω διὰ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ζῶσι διὰ τὸν Θεόν. Αἱ γενικαὶ ***ἀδικίας*** καὶ ***δικαιοσύνης*** σημαίνουν τὴν ἰδιότητα καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν ὅπλων, ἑπομένως ***ὅπλα ἀδικίας***=ἄδικα, κακὰ ἐν γένει καὶ ἁμαρτωλά. ***Ὅπλα δίκ.***=δίκαια, ἐνάρετα. Ὅτι ὄργανον τῆς ἁμαρτίας δὲν γίνεται μόνον τὸ σῶμα ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ φαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ἀπ. ἀντὶ νὰ ἐπαναλάβῃ ***παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν*** ἔθεσε τὸ ***ἑαυτούς,*** ὁλόκληρον δηλ. τὸν ἑαυτόν σας. Διὰ τοῦ ***παραστήσατε*** δὲ ἀντὶ τοῦ ***παριστάνετε*** θέλει νὰ σημάνῃ ὅτι πρέπει ἅπαξ διὰ παντὸς νὰ λάβουν τὴν ἀπόφασιν ταύτην. Ὁ Χρυσ. παρατηρεῖ «Οὐκοῦν (=λοιπὸν) οὐ πονηρὸν τὸ σῶμα, εἴ γε ὅπλον δικαιοσύνης αὐτὸ γενέσθαι δυνατόν».

14. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἀναγνῶσται τοῦ Ἀπ. καὶ οἱ Χριστιανοὶ καθόλου πρέπει νὰ κάμνουν μόνον τὸ καλὸν καὶ ὄχι τὸ κακόν, ἢ κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἔκφρασιν τοῦ Ἀπ. νὰ γίνωνται ὄργανα δικαιοσύνης καὶ ὄχι ἀδικίας. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι ἡ ἁμαρτία, ὡς κληρονομηθεῖσα ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἰσχυρὰ ἁμαρτωλὸς ροπὴ δὲν ἔχει πλέον δεσπόζουσαν ἐπ᾽ αὐτῶν δύναμιν, διότι αὐτοὶ δὲν εὑρίσκονται πλέον ὑπὸ τὸν Μ. Νόμον,

Η ΠΑΝΑΓΙΑ

Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος, οἱ Χαιρετισμοί, εἶναι ἀπὸ τὰς ὡραιοτέρας ἀκολουθίας τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἀναφέρεται εἰς τὴν Παναγίαν ἡ ὁποία εἶνε ἡ αὐγὴ ἐπάνω ἀπὸ τὴν νύκτα, ἡ ἄνοιξις ἐπάνω ἀπὸ τὸν χειμῶνα, ἡ εἰρήνη ἐπάνω ἀπὸ τὸν πόλεμον.

Ρόδον εἶναι τὸ ἀμάραντον, εἶναι ὡραιοτέρα ἀπὸ τὴν σελήνην, καὶ πλέον ἐκλεκτὴ ἀπὸ τὸν ἥλιον, καὶ φοβερή, ὡσὰν ἕνα στράτευμα μὲ τὰς σημαίας του. Ἕνα κομμάτι καθαροῦ οὐρανοῦ εἶναι εἰς τὴν θυελλώδη μας ζωήν, ὀλίγα λουλούδια εἰς τὸ δωμάτιον ἑνὸς ἀσθενοῦς, ἡ φωτιὰ ἡ ὁποία θερμαίνει τὰ μέλη ἑνὸς παγωμένου, ἡ θύρα ἡ ὁποία ἀνοίγει εἰς τὸν ἐξόριστον.

Παναγία! Ἡ ψυχή μας ὁμοιάζει τὴν γῆν τὴν ἄνυδρη, τὴν ξηρὴ ποὺ περιμένει τὴν βροχήν. Εἴμεθα φύλλα τὰ ὁποία τρέμομεν εἰς τὸν ἄνεμον. Χύσε εἰς ἡμᾶς τὴν γαλήνην Σου, ἐνίσχυσέ μας.

ὅστις μόνον διέτασσε, ἀλλὰ δὲν ἔδιδε καὶ τὰς ἀπαιτουμένας δυνάμεις πρὸς ἐπετέλεσιν τῶν ἐντολῶν του, ἀλλ' εὑρίσκονται ὑπὸ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, φέρουν ἐν ἑαυτοῖς τὴν χάριν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος τὴν ὁποίαν ἔλαβον διὰ τοῦ βαπτίσματος, ἥτις δὲ χάρις δίδει πολλὴν ἠθικὴν δύναμιν, ὅπως ἀντιπαλαίσῃ ὁ ἄνθρωπος τὸ κακόν. «Οὐκέτι γὰρ ἡ φύσις μόνη παλαίει ἀλλ' ἔχει ἐνεργοῦσαν τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος» «Πρὸ τῆς χάριτος ὁ Νόμος τὸ πρακτέον ἐδίδασκεν, ἐπικουρίαν δὲ τινα τοῖς νομοθετουμένοις οὐκ ὤρεγεν ἡ δὲ χάρις πρὸς τῇ νομοθεσίᾳ (πρὸς τῇ καθοδηγίᾳ δηλ. εἰς τὸ καλὸ) καὶ τὴν συμμαχίαν παρέχει» Θεοδ.

15. Ἡ διαβεβαίωσις τοῦ Ἀπ. ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν εὑρίσκονται ὑπὸ τὸν Νόμον, ὅστις ὁρίζει ἀκριβῶς καὶ ἐν λεπτομερείᾳ τὰ καθήκοντα καὶ ἀπειλεῖ τοὺς παραβάτας διὰ τιμωριῶν, ἀλλ' εὑρίσκονται ὑπὸ τὴν χάριν, ἥτις βοηθεῖ τὸν Χριστιανὸν ἀλλ' εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει θάρρος ὁ Χριστιανὸς καὶ ὡς συγκαταβατικὴν εἰς τὰς ἠθικὰς ἀδυναμιας αὐτοῦ, ἠδύνατο νὰ γεννήσῃ ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων καὶ πάλιν κυρίως καὶ τῶν Ἰουδαιοχριστιανῶν (πρβλ. στίχ. 1) ἔντασιν, ὁποίαν εἰσάγει καὶ ἐδῶ ὁ ἴδιος ὁ Ἀπ. Τί λοιπόν, θὰ ἁμαρτήσωμεν, πρέπει δηλ. νὰ ἁμαρτάνωμεν, διότι δὲν εὑρισκόμεθα ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν. Τὴν ἰδέαν ταύτην ὡς βλάσφημον καὶ ὅλως ἄτοπον ἀποκρούει οὗτος λέγων: ὄχι, ὄχι, οὐδαμῶς ***(μὴ γένοιτο)***.

(συνεχίζεται)

Εἰς τὴν Παναγίαν ὁ οὐρανὸς ἔσμιξε μὲ ὅ,τι ἡ γῆ ἔχει ἁγνόν. Ὅταν ὁμιλῇ κανεὶς δι' αὐτήν, θὰ ἔπρεπεν αἱ λέξεις του νὰ εἶναι ὡσὰν σταγόνες δρόσου γεμᾶτες ἀπὸ τὸν πρωϊνὸν ἥλιον.

Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος ἀνήκει εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τῆς μεγάλης αὐτῆς ἡμέρας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅπου ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἐπεσκέφθη μίαν ἁγνὴν κόρην εἰς τὴν Ναζαρὲτ εἰς τὸ πτωχικόν της σπίτι, καὶ τὴν ἐχαιρέτησε μὲ τοὺς λόγους αὐτούς:

> «Χαῖρε Σὺ ἡ ὁποία εἶσαι ὅλο χάρις, ὁ Κύριος εἶναι μαζί Σου, εἶσαι εὐλογημένη ἀνάμεσα εἰς τὸν κόσμον ὅλων τῶν γυναικῶν».

Χιλιάδες φορὲς αἱ λέξεις αὐταὶ ἐπανελήφθησαν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ αὐτὸ αὐτὴ τὸ ἤξευρε, διότι μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἐξαδέλφην της τὴν Ἐλισάβετ τὸ ἐπροφήτευσεν: «Ὅλαι αἱ γενεαὶ θὰ μὲ μακαρίσουν» εἶπεν. Καὶ ἡμεῖς σήμερον ἀπὸ τὸ βάθος τῶν καρδιῶν μας ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι εἶναι εὐλογημένη μεταξὺ ὅλων τῶν γυναικῶν.

Μαζί της δὲν μᾶς τρομάζει οὔτε τὸ ἄγνωστον τῆς αὔριον, μαζί της καὶ ὁ πτωχὸς γίνεται ἥρως, βλέπει ὁ τυφλός, καὶ ἀποφασιστικὸς γίνεται ὁ ἀμφιβάλλων.

Ἕνας Ἅγιος ἔψαλλε:

> «Κύριε νὰ εἶναι εὐλογημένον τὸ ὄνομά Σου δι' ὅ,τι ὡραῖον μᾶς ἔδωκες, διὰ τὸ νερὸ καὶ διὰ τὸ χρῶμα τοῦ ἀμεθύστου τὸ ὁποῖον παίρνουν αἱ πλαγίαι τῶν βουνῶν εἰς τὰ δειλινὰ τοῦ καλοκαιριοῦ. Διὰ τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ νὰ εἶσαι εὐλογημένος καὶ διὰ τοὺς καρποὺς τῆς γῆς. Διὰ τὴν μητέρα μας καὶ τὴν ἀδελφήν μας αἱ ὁποῖαι μᾶς περιμένουν τὸ βράδυ εἰς τὸ σπίτι. Ἀλλ' ἐπάνω ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νὰ εἶσαι εὐλογημένος, διότι ἔδωκες εἰς τὸν κόσμον τὴν Παναγίαν. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐκλεκτὴ μεταξὺ ὅλων τῶν γυναικῶν, ἡ κεχαριτωμένη, ἡ χαιρετισμένη ἀπὸ ἕνα ἄγγελλον, ἡ δυνατὴ δυνατῶν, ἡ βασίλισσα βασιλισσῶν.

Οἱ Μακκαβαῖοι, οἱ ἥρωες αὐτοὶ νέοι τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἀπέθνησκον εὐκολώτερον εἰς τὸ μαρτύριον, διότι πλησίον των εὑρίσκετο ἡ μητέρα των, ἡ ὁποία ἐδείκνυεν εἰς αὐτοὺς τὸν οὐρανόν. Εἰς ἡμᾶς πλησίον εἶναι ἡ μητέρα τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ ὑπάρχει διὰ νὰ ἐνισχύῃ τὸν καθένα μας. Καμμία δὲν θὰ μᾶς καταλάβῃ λιποψυχία. Αὐτὴ κλαίει πάντοτε μαζί μας εἰς τὴν γωνίαν τοῦ πτωχικοῦ μας δωματίου, ὅπως ἡ μητέρα τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου ἔκλαιε διὰ τὰ ἁμαρτήματα τοῦ υἱοῦ της. Ἡ Παναγία κλαίει διὰ τὰ ἁμαρτήματα ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ἑνώνει τὰ δάκρυά της μὲ τὶς δροσιὲς τῶν πρωϊνῶν λουλουδιῶν.

Παναγία, ἐπίβλεψε εἰς ὅλους μας. Εἰς ἐσένα, ὅταν ἦσο μέσα εἰς τὴν

φάτνην καὶ οἱ ἄγγελοι ἔψαλλον ἐπάνω ἀπὸ τὸ σπήλαιον, ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου ἐδιπλώνετο τότε εἰς τὰ σχέδια τοῦ Ὑψίστου. Εἶναι δύσκολον νὰ ὁμιλήσωμεν διὰ τὸ μεγαλεῖόν Σου. Ἔχεις περισσοτέραν τιμὴν καὶ ἀπὸ τὰ Χερουβείμ, καὶ εἶσαι περισσότερον ἔνδοξη καὶ ἀπὸ τὰ Σεραφείμ, διότι ὁ Υἱός Σου ἔγινε μεγάλος καὶ ὠνομάσθη Υἱὸς τοῦ Ὑψίστου καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸν θρόνον Δαυίδ.

Τὸ μεγαλεῖον δὲ καὶ ἡ ὡραιότης τῆς Παναγίας εἶναι ἐσωτερικόν, διότι ὅλη ἡ ζωή της ἦτο ὑπομονή, σιγή ταπεινοφροσύνη, θάρρος. Ὅτι εἶδε καὶ ὅ,τι τῆς εἶπεν ὁ γέρων Συμεὼν τὰ διατηροῦσε ὅλα εἰς τὴν καρδίαν της.

Εἰς τὴν μακρὰν ζωήν της συχνὰ ἐνεθυμεῖτο τὸν λόγον τοῦ πρεσβύτου Συμεών. «Τὴν ἰδικήν Σου δὲ ψυχὴν θὰ τὴν περάσῃ ξῖφος, ρομφαία.» Ἡ λέξις αὐτὴ δὲν τὴν ἄφηνε, ἡ λέξις, αὐτὴ ἡ ρομφαία. Εἶχε καταλάβῃ ὅτι εἰς τὸ παιδί της ἀνεφέρετο. Ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὸν ἄξονα, εἰς αὐτὴν τὴν ρομφαίαν. ἐστρέφετο ἡ ζωὴ τῆς Παναγίας εἰς τὴν μόνωσίν της τόσα χρόνια. Ἀλλὰ αὐτὴ ἤξευρε νὰ περιμένῃ καὶ νὰ ὑπομένῃ καὶ πρὸ παντὸς νὰ διατηρῆθῇ εἰς τὴν ψυχήν της τὸν θησαυρόν της.

Κατ᾽ αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον, μὲ τὴν ὑπομονήν της, μὲ τὴν ἁγνότητά της, τὴν ταπεινοφροσύνην της, τὴν σιγήν της, τὸ θάρρος της, μᾶς ἔδωκε τὸ δεῖγμα ὅτι ἡ τελειότης εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶναι δυνατή, ἡ τελειότης ἡ ὁποία εἶναι μία ἀπάντησις τῆς ψυχῆς εἰς τὴν θείαν ἀγάπην. Ὁ Θεὸς κύπτει ἐπάνω μας, καὶ ἡμεῖς στρεφόμεθα πρὸς αὐτόν. Ἡ Μαρία ἀπήντησεν εἰς τὸν ἄγγελον: «Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου».

Παναγία! Σὺ ὅσον κανεὶς ἄλλος νοιώθης τὰ δεινά μας. Ἀνέθρεψες τὸν μοναδικόν Σου Υἱὸν διὰ τὸν Γολγοθᾶν. Δῶσέ μας δύο πράγματα πολύτιμα: τὴν ὑπομονὴν νὰ ζήσωμεν καὶ τὴν ὑπομονὴν νὰ ὑποφέρωμεν.

Σὺ ἡ ὁποία ἔσκυψες μὲ ἀγωνίαν ἐπάνω εἰς τὴν φάτνην ὅπου ἦτο ἐσπαργανωμένον τὸ οὐράνιον βρέφος, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασίν Του ἐπάνω εἰς τὴν μόλις συσταθεῖσαν Ἐκκλησίαν, γῦρε καὶ ἐπάνω εἰς τὴν ψυχήν μας.

Γῦρε καὶ ἐπάνω εἰς τὴν σπαρασσομένην ἀνθρωπότητα. Ὅπως τὸ παιδί τὸ ὁποῖον ἐπαναλέγει τὸ μάθημά του, θέλω νὰ ἐπαναλάβω χίλιες φορές, πανάχραντη Κόρη, πόσον εἶσαι εὐμενής. Βοήθησέ μας!..

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Πατριαρχική καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία.

Μετὰ τῆς εἰθισμένης μεγαλοπρεπείας καὶ ἐν μέσῳ εὐσεβοῦς λαοῦ πάσης τάξεως, ἀσφυκτικῶς πληρώσαντος τὸν π. Πατριαρχικὸν Ναόν, ἐτελέσθη ἐν αὐτῷ τῇ Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας, 9ῃ τοῦ μ., ἡ νενομισμένη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἀφ' ἑσπέρας, προέστη δὲ αὐθημερὸν τῆς θ. Λειτουργίας, συλλειτουργοὺς ἔχουσα τοὺς σεβ. Μητροπολίτας Προύσης κ. Πολύκαρπον, Σάρδεων κ. Γερμανόν, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιον, Χριστουπόλεως κ. Μελέτιον, Λαοδικείας κ. Δωρόθεον καὶ Αἴνου κ. Γερμανόν. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, κατὰ τὴν τάξιν, περιεβλήθη τὴν ἀρχιερατικὴν Αὐτῆς στολὴν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ. Τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ ἱ. Ἄμβωνος ὁ σεβ. Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως κ. Γεννάδιος.

Ἐν τέλει τῆς θ. Λειτουργίας ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν ἀνεγνώσθη, ἐπὶ προηυτρεπισμένου δίσκου κολλύβων, τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως πάντων τῶν ὑπὲρ τῆς ἁγίας ἡμῶν ὀρθοδόξου πίστεως ἀγωνισαμένων, μεθ' ὃ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν λιτανείᾳ, προηγουμένων τῶν ἑξαπτερύγων, τῶν Πατριαρχικῶν Χορῶν, τοῦ Πρεσβυτερίου, τοῦ Ἄρχοντος Πριμικηρίου, φέροντος τὸ Διβάμβουλον, καὶ τῶν Πατριαρχικῶν Διακόνων, ἑπομένων δὲ τῶν τε Ἐπισήμων, τῶν Ὀφφικιάλων, τῶν μελῶν τοῦ Ἐντίμου Νομικοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, ἀνῆλθεν εἰς τὴν Αἴθουσαν τῶν Πατριαρχῶν, ὅπου ἀνέγνω καὶ αὖθις τρισάγιον, ἀποδυθεῖσα εἶτα ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Γραφείῳ τὴν Στολὴν Αὐτῆς.

Ἐκ τῶν ἐπισήμων παρέστησαν ὁ ἐντιμ. κ. Γ. Κούστας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ α΄ Ὑποπροξένου κ. Δ. Τσαγγρῆ, ὁ Πρόξενος τῆς Γιουγοσλαυΐας κ. Μπ. Τζόλεβιτς καὶ ὁ Ὑποπρόξενος τῆς Ρουμανίας κ.Σκ.Οὐρλατζιάνου μετὰ τῆς εὐγενεστάτης συζύγου αὐτοῦ.

Πατριαρχικαὶ Χοροστασίαι.

Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ π. Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς Τυρινῆς (2 τοῦ μ.), Β΄ Νηστειῶν (16 τοῦ μ.), τῆς Σταυροπροσκυνήσεως (23 τοῦ μ.), συγχοροστατησάντων τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Προύσης, Σάρδεων, Ἡλιουπόλεως Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως, Λαοδικείας καὶ Αἴνου, λειτουργήσαντος δέ, κατὰ τὴν τάξιν, τοῦ πανοσιολ. Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου ἀρχιμ. κ. Κυρίλλου μετὰ τοῦ Ὑπογραμματέως πανοσ. διακόνου κ. Μελίτωνος, καὶ Δ΄ τῶν Νηστειῶν (30 τοῦ μ.) Ἐπίσης ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν Ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (25 τοῦ μ.), κατὰ τοὺς Ἑσπερινοὺς καὶ τὰ Μ. Προκείμενα τῶν Κυριακῶν, τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, τὰς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων ἑκάστης Τετάρτης καὶ Παρασκευῆς καὶ τὴν τῆς Πέμπτης τοῦ Μ. Κανόνος, τὰς ἀκολουθίας τῶν Μ. Ἀποδείπνων τῆς Α΄ Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν καὶ τὰς τῆς Α΄,Β΄,Γ΄ καὶ Δ΄ στάσεως τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου.

Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια.

— Ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἑορτῇ τῆς Ἑλ-

λάδος (25 τοῦ μ.), τελεσθείσης, μερίμνῃ τοῦ ἐνταῦθα Γενικοῦ Βασιλικοῦ Προξενείου τῆς Ἑλλάδος, ἐπισήμου Δοξολογίας ἐν τῷ ἐν Πέραν Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος, προεξάρχοντος τοῦ Ἀρχιερατικῶς Προϊσταμενεύοντος Σταυροδρομίου σεβ. Μητροπολίτου Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντίνου, διεβίβασε τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τῷ ἐντιμ. κ. Γ. Κούστᾳ, Γενικῷ Προξένῳ, ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος, παραστὰς ἐν τῇ τελετῇ μετὰ τοῦ Ἄρχοντος Μ. Διερμηνέως κ. Σπ. Κωνσταντινίδου.

— Ἐπὶ τῇ εἰς τὸν Θρόνον ἀναρρήσει τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως τῆς Γιουγκοσλαυΐας Πέτρου Β΄, ἡ Α.Θ. Παναγιότης τὰς συγχαρητηρίους Αὐτῆς εὐχὰς διεβίβασε διὰ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου μεταβάντος ἐπὶ τούτῳ τῇ 31ῃ τοῦ μηνὸς παρὰ τῷ ἐνταῦθα Γενικῷ Προξένῳ τῆς Γιουγκοσλαυΐας ἐντιμ. κ. Λιουμπομὶρ Χατζητζώρτζεβιτς ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ἄρχοντος Μ. Διερμηνέως.

Ἐπισκέψεις.

Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα ἐπεσκέφθησαν καὶ ὑπέβαλον τὰ σέβη αὐτῶν :

— Τῇ 1ῃ ὁ ἐντιμ. Γενικὸς Πρόξενος τῆς Γιουγοσλαυΐας κ. Λιουμπομὶρ Χατζητζώρτζεβιτς.

— Τῇ 10ῃ ὁ ἐντιμ. Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Γεώργιος Κούστας.

— Τῇ 10ῃ ὁ ἐνταῦθα ἐπίτιμος Γεν. Πρόξενος τῆς Γιουγοσλαυΐας κ. Βλαδίμηρος Τσερμπινὰ ἐπὶ τῇ εἰς Βελιγράδιον μεταθέσει καὶ ἀναχωρήσει αὐτοῦ.

Θεῖον Κήρυγμα.

— Κατὰ τὰς ἐν τῷ λήξαντι μηνὶ Κυριακὰς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἐν τῷ π. Πατριαρχικῷ Ναῷ τὸν θεῖον λόγον ἐκήρυξαν : τῇ Β΄ ὁ Μ. Ἱεροκῆρυξ τῶν Πατριαρχείων θεοφ. Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ Φιλόθεος, τῇ Γ΄, ὁ πανοσιολ. Βιβλιοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων πρ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Γρηγόριος καὶ τῇ Δ΄, ὁ θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἐλαίας κ. Ἀγαθάγγελος.

— Ἐν τοῖς ἱ. Ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τὸν θεῖον λόγον ἐκήρυξαν οἱ ἐν αὐτοῖς λειτουργήσαντες σεβ. Ἀρχιερεῖς, οἱ θεολόγοι ἱερατικῶς Προϊστάμενοι καὶ οἱ ἱεροκήρυκες ἐν γένει τῶν ἱ. Ναῶν. Ἐκτάκτως ὁρισθέντες ἐκήρυξαν : Ὁ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος τῇ Γ΄ Κυριακῇ ἐν τῷ ἱ. Ναῷ ἁγ. Φωκᾶ Μεσαχώρου, ὁ αἰδεσιμολ. Μ. Οἰκονόμος κ. Γεώργιος κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῷ ἱ. Ναῷ ἁγ. Ἰωάννου τῶν Χίων, ὁ πανοσιολ. πρ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Γρηγόριος τῇ Β΄ καὶ τῇ Γ΄ Κυριακῇ ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τῶν Χίων καὶ τῇ Δ΄ Κυριακῇ ἐν τῷ Ναῷ Παναγίας Μουχλίου καὶ ὁ πανοσιολ. Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου διάκονος κ. Μελίτων κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἀκολουθίας τῶν Χαιρετισμῶν ἐν τῷ ἱ. Ναῷ ἁγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Ὑψωμαθείων·

Π. Κ. Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή.

Σεπτῇ ἐγκρίσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐπεβλήθη ἑβδομαδιαία ἀργία ἀπὸ πάσης ἱεροπραξίας διὰ λόγους πειθαρχικούς, τῷ ἐκ τῶν ἐφημερίων Ἁγίου Νικολάου Γαλατᾶ ἀρχιμ. Παγκρατίῳ.